

M

M

BRABANTSE **M**useumSTICHTING

M

BOEKMAN*stichting*

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
telefoon bibliotheek 020-624 37 39

De uitleentermijn bedraagt 4 weken. Mits tijdig aangevraagd is verlenging met 4 weken mogelijk, tenzij de publikatie inmiddels is gereserveerd.

De uitleentermijn is verstreken op:

25 NOV, 1957		
--------------	--	--

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

MET ZORG KIEZEN VOOR MUSEA

Evaluatie VMB/BMS 1992-1996

Beleidsnota BMS 1997-2000

**Brabantse Museumstichting
Tilburg, juli 1996**

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	5
2.	EVALUATIE VMB/BMS 1992-1996	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Van VMB naar BMS	7
2.3	Werkplan BMS 1994-1996	8
2.3.1	Deskundigheidsbevordering en scholing	10
2.3.2	Praktijkbegeleiding en advisering	11
2.3.3	(Collectieve) publiciteit en communicatie	16
2.3.4	(Beleids)ondersteuning en coördinatie, signalering en sturing	17
2.3.5	Materiële dienstverlening	19
2.3.6	Bibliotheek en documentatie	19
2.3.7	Interprovinciale samenwerking (LCM)	19
2.4	Huisvesting	20
2.5	Personeel en organisatie	21
3.	BELEID VAN DE BMS VOOR DE PERIODE 1997-2000	23
3.1	Inleiding	23
3.1.1	Landelijke (museale) ontwikkelingen	23
3.1.2	Ontwikkelingen in het Brabantse museumveld	25
3.1.3	Het beleid 1997-2000 van de Brabantse Museumstichting	29
3.2	Praktijkbegeleiding en advisering	29
3.2.1	Museumnormering/Museumregister	29
3.2.2	Overige praktijkbegeleiding en advisering	31
3.2.3	Collectiemobiliteit	31
3.2.4	Materiële dienstverlening	31
3.3	(Beleids)ondersteuning en coördinatie, signalering en sturing	32
3.3.1	Platform Brabantse musea	32
3.3.2	Grote-steden-overleg	32
3.3.3	Cultuur(historisch) toerisme	33
3.3.4	(Collectieve) publiciteit, promotie en communicatie	33
3.3.5	Provinciale subsidies	34
3.4	Deskundigheidsbevordering en scholing	36
3.4.1	Basisscholingsprogramma	36
3.4.2	Overige scholingsactiviteiten	37
3.4.3	Museumeducatie en onderwijs	37
3.5	Samenwerking	38
3.6	Huisvesting	38
3.7	Bureau-organisatie en personeel	39
4.	EXPLOITATIEOVERZICHT	41
4.1	Toelichting op het exploitatieoverzicht	42
5.	SAMENVATTING	45
5.1	Evaluatie VMB/BMS 1992-1996	45
5.2	Het beleid van de BMS voor de periode 1997-2000	46
	BIJLAGEN	
	Bijlage I Overzicht van musea waaraan een bezoek is gebracht	53
	Bijlage II Overzicht van musea in Noord-Brabant	55
	Bijlage III Overzicht van gebruikte afkortingen	57

1. INLEIDING

Op 3 mei 1994 passeerden de statuten van de Brabantse Museumstichting de notaris. Met deze handeling kwam er een einde aan het 18-jarig bestaan van de Vereniging van Musea in Brabant (VMB) en werd een start gemaakt met een nieuwe organisatie welke ten dienste staat van de Brabantse musea.

Met de voorliggende Evaluatie-/Beleidsnota '*Met zorg kiezen voor musea*' legt de BMS enerzijds verantwoording af voor de wijze waarop inhoud is gegeven aan de nieuwe doel- en taakstelling van de stichting en anderzijds hoe binnen de komende beleidsperiode vanuit de BMS nader invulling zal worden gegeven aan het leveren van bijdragen aan de kwaliteitsontwikkeling van het Brabantse museumveld.

Van VMB naar BMS

De omzetting van de VMB in de BMS mag niet gezien worden als een louter juridisch-technische omzetting. Vanaf dat moment was er duidelijk sprake van een nieuwe start. Doel- en taakstelling werden opnieuw geformuleerd.

Bij de oprichting heeft de BMS vastgelegd zich in haar dienstverlening te willen richten op 'musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven'. Dit kunnen zowel grote als kleine, professioneel bemande of op vrijwilligers draaiende, bestaande of nieuw op te richten instellingen zijn. De begrippen kwalitatief en kansrijk zijn in dit verband onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kwaliteit wordt in de optiek van de BMS beoordeeld op basis van de mate waarop een instelling inhoud geeft aan de uitvoering van de museale taken, zijnde behoud, registratie en documentatie, presentatie, educatie en wetenschappelijk onderzoek.

Op basis van de ervaringen opgedaan tijdens de BMS werkplanperiode 1994-1996 mag geconcludeerd worden dat de omzetting eigenlijk geen problemen heeft opgeleverd. Uitgaande van de nieuwe doel- en taakstelling van de BMS is in die periode een gedegen basis gelegd voor de toekomst. De goede relatie die het VMB-bureau had met de Brabantse musea is onder verantwoordelijkheid van de BMS gecontinueerd. Inmiddels is de naam van de BMS in het werkveld alom ingeburgerd. De evaluatie over de periode 1992-1996 geeft een helder inzicht in de activiteiten en initiatieven welke door de BMS zijn ontplooid.

Maatschappelijk belang

Als neerslag van een collectief verleden wint het cultureel erfgoed aan belang. Het cultureel erfgoed vormt een heel direct punt van herkenning waar verandering en verwarring soms lijken te overheersen. Een bloeiende historische belangstelling en een snelle groei van het aantal musea en museale collecties zijn daarvan tastbare uitingsvormen. Zoals ook het provinciaal bestuur verwoordt in de recent verschenen nota '*Cultuur Centraal in Brabant*', vervullen musea een onmisbare rol in het kader van het behoud en toegankelijk maken van ons culturele erfgoed. De Brabantse Museumstichting ziet het als een van haar taken om de culturele betekenis en het maatschappelijk belang van musea steviger te verankeren in de maatschappij en haar ervan te doordringen dat kunst en cultuur juist in de komende jaren meer dan ooit noodzakelijk zijn.

Met zorg kiezen

Maar van de culturele instellingen, en dus ook van de musea, mag tegelijkertijd verwacht worden dat zij hun maatschappelijke meerwaarde zullen aantonen en waarmaken. Kansrijkheid, professionaliteit en kwaliteit zullen binnen die context sleutelbegrippen zijn. Daarbij zullen met zorg keuzes gemaakt moeten worden, zowel door de instellingen zelf als door de overheden, in de meeste gevallen de subsidiënten van de musea. Binnen dit proces ziet de Brabantse Museumstichting het als haar taak eveneens een bijdrage te leveren, opdat nieuwe toekomstkansen gecreëerd kunnen worden voor de Brabantse musea en de provincie over een museumbestel beschikt dat past bij het ambitieniveau de provincie Noord-Brabant waardig.

2. EVALUATIE VMB/BMS 1992-1996

2.1 Inleiding

In 1992 verscheen de 'Beleidsnota 1992-1996' van de Vereniging van Musea in Brabant (VMB). In de nota werd een actuele schets gegeven van het overheidsbeleid t.a.v. musea (rijk, provincie en gemeenten), van het Brabantse museumveld en van de plaats en positie van de Vereniging van Musea in Brabant in dat geheel. Voor wat betreft de VMB werd geconstateerd dat de praktijk van voorgaande jaren herhaaldelijk had bevestigd dat de steunfunctietaak en de belangenbehartiging van de afzonderlijke leden, niet goed samen gingen.

Ook de Raad WOC kwam in zijn evaluatie van de VMB en de beoordeling van de beleidsnota tot eenzelfde conclusie en adviseerde het college van G.S. van Noord-Brabant om de steunfunctievoorziening onder te brengen in een zelfstandige organisatie. Desgewenst kon de vereniging, als belangenbehartigingsorganisatie van de Brabantse musea, voortbestaan, evenwel zonder financiële steun van de provincie.

2.2 Van VMB naar BMS

Conform het advies van de Raad WOC werd het bestuur van de VMB door het college van GS van Noord-Brabant uitgenodigd om de steunfunctietaken los te koppelen van de verenigingstaken. Na intensief overleg met de leden van de VMB werd medio 1993 het principe-besluit genomen om de activiteiten van de vereniging te beëindigen en de Brabantse Museumstichting (BMS) op te richten.

Voor het daarnaast laten voortbestaan van een vereniging 'nieuwe stijl' bleek, wegens een te gering draagvlak bij de leden, geen toekomst meer weggelegd. De leden van de VMB spraken zich er namelijk over uit dat de aanwezigheid van een goed functionerende steunfunctievoorziening van belang werd geacht, maar dat het functioneren daarvan niet zozeker gekoppeld was aan de verenigings-status.

De omzetting van de VMB in de BMS mag niet gezien worden als een louter juridisch-technische omzetting. Doel- en taakstelling werden bij die gelegenheid opnieuw geformuleerd.

Statutaire doelstelling

De Brabantse Museumstichting stelt zich statutair ten doel:

'Het ondersteunen van musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven en activiteiten in de provincie Noord-Brabant en al hetgeen hiermede rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords'.

De stichting richt zich in haar dienstverlening op 'musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven en activiteiten'. Dit kunnen zowel grote als kleine, professioneel bemande of op vrijwilligers draaiende, bestaande of nieuw op te richten instellingen zijn. Bij museale initiatieven en activiteiten kan ook gedacht worden aan cultuurhistorische/natuurhistorische bezoekerscentra en musaal-educatieve presentaties.

De begrippen kwalitatief en kansrijk zijn in dit verband onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kwaliteit zal worden beoordeeld op basis van de mate waarop door een instelling inhoud geeft geeft aan de uitvoering van de museale taken, zijnde behoud, registratie en documentatie, presentatie, educatie en wetenschappelijk onderzoek.

De BMS tracht haar doel te bereiken door:

- a. het geven van advies en het verlenen van praktische bijstand aan musea en museale initiatieven en activiteiten in de provincie Noord-Brabant betreffende verzamelen, behouden, registreren, documenteren, bestuderen en presenteren van collecties;
- b. het ontwikkelen en vergroten van deskundigheid van museummedewerkers, waaronder begrepen vrijwilligers;
- c. het stimuleren van en bijdragen aan publiekgerichte en educatieve activiteiten van musea en museale initiatieven en activiteiten in de provincie, zowel afzonderlijk als in gezamenlijkheid;
- d. het stimuleren en bevorderen van onderling contact, samenwerking en beleidsafstemming tussen de musea en museale initiatieven en activiteiten;
- e. het bijdragen aan de ontwikkeling casu quo instandhouding van een samenhangend museumbestel in de provincie;
- f. het voeren van overleg en het samenwerken met instanties en instellingen die betrokken zijn bij de zorg voor het cultureel en natuurlijk erfgoed en de educatie ter zake.

Taken

De kerntaken van de Brabantse Museumstichting zijn deskundigheidsbevordering en scholing, alsmede praktijkbegeleiding en advisering.

De overige taken liggen op het terrein van collectieve publiciteit, beleidsondersteuning en coördinatie, signalering en sturing, materiële dienstverlening, alsmede bibliotheek en documentatie.

2.3 Werkplan BMS 1994-1996

In het voorjaar van 1994 verscheen het 'werkplan 1994-1996' van de Brabantse Museumstichting. Naast informatie over de statutaire doelstelling en de bestuurlijke en personele structuur van de BMS, werd in het werkplan een aantal prioriteiten voor de periode 1994-1996 geformuleerd.

Prioriteiten 1994-1996:

- a. Aanloopfase Brabantse Museumstichting
- b. Relatie met het Brabantse museumveld
- c. Public-Relations en representatie
- d. Ontwikkeling van criteria voor musea
- e. Kwaliteitsverbetering van het museale aanbod in Noord-Brabant

ad. a

Aanloopfase Brabantse Museumstichting

Hoewel de Brabantse Museumstichting in strikt formele zin dezelfde rechtspersoon is als de Vereniging van Musea in Brabant (slechts de rechtsvorm veranderde), is er door de omzetting toch sprake van een nieuwe start. Dat is zeker het geval voor wat betreft de plaats die de BMS voortaan inneemt in het Brabantse museumbestel. Voorheen was het een organisatie met een dubbele taakstelling: belangenbehartiging en steunfunctie-instituut, na de omzetting is het uitsluitend nog een steunfunctie-instituut.

Op basis van de ervaringen opgedaan tijdens de BMS Werkplanperiode 1994-1996 mag geconcludeerd worden dat de omzetting eigenlijk geen problemen heeft opgeleverd. De goede relatie die het VMB-bureau had met de Brabantse musea, is onder verantwoordelijkheid van de BMS gecontinueerd. Zowel voor wat betreft de afname van door de BMS ontwikkelde producten (scholingsprogramma's, projecten, e.d.), alsook voor wat betreft de individuele vraag van musea aan de BMS inzake advies, begeleiding en ondersteuning, kan gesteld worden dat de nieuwe status van de BMS geen extra barrières of drempels heeft opgeworpen om van dit steunfunctie-instituut gebruik te maken.

Inmiddels is de naam van de BMS in het werkveld alom ingeburgerd.

ad b.

Relatie met het Brabantse museenveld

Met het omzetten van de Vereniging van Musea in Brabant in een stichting werd de formele relatie welke de VMB had met haar achterban, de leden, verbroken. Om toch te waarborgen dat de goede communicatielijnen met het werkveld, worden gecontinueerd, is besloten tot het eenmaal per jaar organiseren van een BMS-Museumdag.

De BMS-Museumdag staat open voor allen die actief betrokken zijn bij het Brabantse museale, culturele en toeristisch/recreatieve werkveld (o.a. besturen, directies en medewerkers uit de musea en de toeristische/recreatieve sector, politici, beleidmakers en pers). Wij hopen dat met zo'n dag een brede dialoog tot stand komt tussen allen die in Brabant betrokken zijn bij het behoud en de presentatie van ons materiële en culturele erfgoed.

Zowel in 1994 alsook in 1995 heeft een BMS-Museumdag plaatsgevonden. Het bestuur van de BMS heeft deze bijeenkomsten aangegrepen om publiekelijk verantwoording af te leggen over de activiteiten van het bestuur en het bureau van de BMS en bood daarbij ruime gelegenheid aan de aanwezigen om hierover van gedachten te wisselen. Daarnaast stonden de BMS-Museumdagen in het teken van een actueel museaal onderwerp waar door middel van een aantal lezingen nader op werd ingegaan.

BMS-Museumdag 1994

De BMS-Museumdag 1994 vond op 7 oktober plaats in het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch. Thema: 'Brabantse musca beter bekeken; museale samenwerking in het bijzonder gericht op het verbreden van het publieksbereik van musea'. Onderlinge samenwerking tussen musea, samenwerking met andere culturele instellingen, internationale samenwerking en samenwerking met de toeristische sector (bijvoorbeeld PVVV Noord-Brabant) passeerden de revue. Zowel de opkomst (ruim 80 aanwezigen) in ogenschouw nemend als het gebodene (de lezingen alsook de daaropvolgende discussie) kan teruggekeken worden op een zeer geslaagd initiatief. Een uitgebreide verslaglegging van deze Museumdag is terug te lezen in 'Museumpeil' nr. 2, december 1994.

BMS-Museumdag 1995

De BMS-Museumdag 1995 vond op 20 oktober plaats in Gemeentemuseum Het Markiezenhof te Bergen op Zoom. Thema: Cultuur(historisch) Toerisme. Eén van de inleiders was de gedeputeerde van Cultuur van Noord-Brabant, mevrouw drs M. Magis-Habets. Zij nam de gelegenheid te baat om een toelichting te geven op het provinciaal beleid met betrekking tot cultuur en toerisme. Initiatieven vanuit de museumwereld zijn daarbij zeer gewenst. Voorbeelden van een grootschalige landelijke aanpak (VOC-project), een individueel museum-initiatief (Nederlands Scheepvaartmuseum, Amsterdam) en de introductie van een thema-jaar (1996, Jaar van het Industrieel Erfgoed) illustreerden hoe cultuur(historisch) toerisme kan worden bevorderd. Ook deze Museumdag mocht zich verheugen in een ruime belangstelling en een boeiende presentatie van het thema. Een uitgebreide verslaglegging is opgenomen in 'Museumpeil' nr. 4, december 1995.

Platform Brabantse musea

Hoewel de BMS-Museumdagen zich dus mogen verheugen in een ruime en tevens brede belangstelling zijn wij toch van mening dat de communicatie- en overleglijnen naar het werkveld verder verstevigd dienen te worden. In paragraaf 3.3.1 zal hier nader op worden ingegaan.

ad. c

Public-relations en representatie

Om als provinciale steunfunctie-organisatie voor het museumbestel in Noord-Brabant inhoud te kunnen geven aan de eigen doel- en taakstelling, is de BMS in belangrijke mate afhankelijk van de middelen welke daartoe door de provincie beschikbaar worden gesteld. Om inzicht te bieden in de ontwikkelingen en de uitvoering van projecten zijn goede informatie- en communicatielijnen met het provinciaal bestuur en de leden van provinciale staten van Noord-Brabant van belang.

Zowel met betrekking tot de overgang van VMB naar BMS, de opstartfase van de BMS alsook gedurende de werkplanperiode 1994-1996 heeft zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau regelmatig met de provincie overleg plaatsgevonden.

Het zgn. periodiek overleg (eenmaal per jaar een overleg tussen het bestuur van de BMS en de gedeputeerde van cultuur) is in 1996 weer geëffectueerd.

Voor activiteiten zoals de BMS-Museumdagen worden ook de leden van provinciale staten en de provinciale beleidsambtenaren cultuur/musea uitgenodigd. Juist dergelijke bijeenkomsten bieden politici en werkers in het veld een uitstekende gelegenheid voor onderlinge kennismaking en een nadere gedachtenwisseling over actuele vraagstukken.

ad. d

Ontwikkeling van criteria voor musea

In de periode 1992-1994 heeft de NMV-commissie 'Museumnormering', waarvan de directeur van de BMS als secretaris deel uitmaakte, de basis gelegd voor het introduceren van een Nederlands Museumregister. In dit register wordt een minimum-standaard voor een museum in Nederland vastgelegd. Deze minimumstandaard is zowel op grote als op kleine musea van toepassing. Musea die voldoen aan de minimum-standaard worden in het register opgenomen. Volgens de commissie zou aan de invoering van het register een pilotproject vooraf dienen te gaan om te bezien hoe een en ander in de praktijk aangepakt zou moeten worden.

De introductie van museumnormering/museumregister wordt door de BMS van harte onderschreven en in het BMS werkplan 1994-1996 gaven wij aan, de provincie Noord-Brabant voor te willen dragen voor het pilotproject. Helaas dreigde in 1994 de voortgang rondom de introductie van museumnormering in het slop te geraken wegens de weigering van het toenmalige ministerie van WVC om het pilotproject te financieren.

In het voorjaar van 1995 hebben de NMV en het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) besloten om gezamenlijk verder te gaan met het normeringstraject en werd een nieuwe werkgroep geformeerd. De directeur van de BMS maakt ook van deze werkgroep deel uit. Naar het zich thans laat aanzien zal begin 1997 effectief gestart kunnen worden met museumnormering. Voor de beleidsperiode 1997-2000 kent de BMS hieraan een hoge prioriteit toe (zie verder paragraaf 3.2.1).

ad. e

Kwaliteitsontwikkeling bij de Brabantse musea

Een belangrijk streven van de Brabantse Museumstichting is erop gericht om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het museale aanbod in Noord-Brabant. De daartoe te ontwikkelen initiatieven zijn enerzijds gericht op deskundigheidsbevordering en scholing en anderzijds op het ontwikkelen van projecten en het verlenen van diensten (praktijkbegeleiding en advisering).

In het verlengde van het bovenstaande liggen de overige taken van de BMS op het terrein van collectieve publiciteit, (beleids)ondersteuning en coördinatie, signalering en sturing, materiële dienstverlening, alsmede bibliotheek en documentatie.

In onderstaande paragrafen wordt geschetst welke initiatieven en activiteiten door de VMB en de BMS gedurende de verslagperiode 1992-1996 zijn ontwikkeld.

2.3.1 Deskundigheidsbevordering en scholing

Het aanbieden van een seholingsprogramma is een belangrijk instrument om een bijdrage te leveren aan de bevordering van de deskundigheid van museummedewerkers (professionalisering). Scholing en deskundigheidsbevordering vindt voornamelijk plaats door middel van het geven van cursussen en het organiseren van studie- en praktijkdagen. Daarnaast vindt deskundigheidsbevordering plaats op basis van individuele begeleiding van musea/museummedewerkers.

Tijdens de verslagperiode 1992-1996 is een breed aanbod van basiscursussen, studiedagen en praktijkbijeenkomsten aan de Brabantse musea aangeboden. Met name doordat de BMS vanaf 1994 van provinciewege in de gelegenheid werd gesteld een 'praktijkconsulent beheertaken' en een 'praktijkconsulent behoudstaken' te benoemen was het mogelijk om meer inhoud te geven aan de deskundigheidsbevordering en scholing.

Overzicht 1992-1996:

Cursussen

- * Basiscursus 'registratie en documentatie van museumobjecten', 1992
- * Basiscursus 'registratie en documentatie van museumobjecten', 1994
- * Basiscursus 'registratie en documentatie van museumobjecten', 1995
- * Basiscursus 'registratie en documentatie van museumobjecten', 1996
- * Cursus 'registratie van literatuurcollecties', 1994
- * Basiscursus 'Behoud en beheer van museumcollecties', 1995
- * Basiscursus 'Behoud en beheer van museumcollecties', 1996

Studiedagen

- * Studiedag 'Het verhaal achter het voorwerp', 1992
- * Studiedag 'Klimaatbeheersing', 1994
- * Studiedag 'Licht', 1994
- * Studiedag 'Publieksonderzoek', 1995
- * Studiedag 'Audio-visuele media in musea', 1995
- * Studiedag 'Depots en dozen', 1995
- * Studiedag 'Museumwinkels', 1995
- * Studiedag 'Mutsen en poffers', 1995
- * Studiedag 'Collectievorming bij heemkundige musea', 1995
- * Studiedag 'BTW en musea', 1996

Praktijkdagen/gebruikersbijeenkomsten, e.d.

- * Excursie vakbeurs 'Restoration', RAI Amsterdam, 1992
- * Gebruikersbijeenkomst 'thermohygrografen', 1992
- * Praktijkbijeenkomst 'Registratie van museumobjecten', 1995

Ontwikkelen lesmateriaal

In 1993 is de landelijke LCM syllabus 'Basiscursus registratie en documentatie' verschenen. De praktijkconsulent beheertaken heeft in belangrijke mate aan de totstandkoming van deze syllabus bijgedragen. Deze syllabus is de eerste van een reeks van vier syllabi welke wordt ontwikkeld door het LCM. Ze vormen de grondslag voor de basiscursussen (zie tevens 3.4.1). In 1995, respectievelijk 1996 zijn redactiewerkzaamheden gestart voor de LCM syllabus 'behoud van museumcollecties (verschijningsdatum najaar 1996) en de LCM syllabus 'publiekstaken' (verschijningsdatum medio 1997). De BMS praktijkconsulenten 'behoudstaken' en 'publiekstaken' zijn bij de totstandkoming van beide uitgaven nauw betrokken.

2.3.2 Praktijkbegeleiding en advisering

Een tweede kerntaak van de BMS betreft praktijkbegeleiding en advisering. De praktijkbegeleiding en advisering richt zich in beginsel op de museumtaken en de museale bedrijfsvoering. Praktijkbegeleiding en advisering vindt deels projectmatig plaats en deels op basis van individuele dienstverlening. Naast projecten welke geheel onder eigen verantwoordelijkheid worden gerealiseerd, streeft de BMS er steeds meer naar om projecten zo mogelijk in gezamenlijkheid met de overige provinciale steunfunctieorganisaties te ontwikkelen en te realiseren. Bij een dergelijke landelijke aanpak fungeren de medewerkers van de BMS bij de productontwikkeling binnen een landelijke LCM-werkgroep, waarna implementatie van en begeleiding bij de realisatie van het project onder eigen provinciale verantwoordelijkheid plaatsvindt.

Projecten

Project 'Thermohygrografen'

In 1991/1992 werd door de stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM), in samenwerking met het Centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap (CL), het project 'thermohygrografen' uitgevoerd. In het kader van het project konden in totaal 336 thermohygrografen in de Nederlandse musea worden geplaatst. In Noord-Brabant betrof dit een totaal van 43 stuks, waarbij 20 musea waren betrokken. Het bureau van de VMB droeg zorg voor de uitvoering en begeleiding van het project in de provincie Noord-Brabant. Ook de nazorg van het project is ondergebracht bij het bureau van de VMB/BMS.

Het aanschaffen en gebruiken van thermohygrografen biedt de mogelijkheid om na te gaan hoe temperatuur en relatieve vochtigheid (RH) zich verhouden in de museumruimten. Vervolgens is het nodig om bij afwijkingen van de norm-situatie regelend op te treden.

Project 'Klimaatbeheersing'

Als uitvloeisel van het hierboven weergegeven project 'thermohygrografen' is in 1993/1994 het LCM project 'klimaatbeheersing' geïnitieerd en uitgevoerd. Ook dit project werd gerealiseerd in samenwerking met het CL en werd mede-gefinancierd door het ministerie van WVC (in het kader van het Deltaplan voor het Cultuurbehoud).

Het project had als algemeen doel een elementaire bijdrage te leveren aan de vanuit het oogpunt van passieve conservering noodzakelijke beheersing van de relatieve vochtigheid in museumruimten. De musea werden in de gelegenheid gesteld tegen een sterk gereduceerde prijs luchtbevochtigers en -ontvochtigers aan te schaffen en deze vervolgens te leren gebruiken en te onderhouden. Het bureau van de BMS droeg de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het project in Noord-Brabant.

Om het project extra aantrekkelijk te maken voor de Brabantse musea, deed de BMS een beroep op de provinciale 'subsidieregeling museumcollecties 1993' om een aanvullende subsidie beschikbaar te stellen. De provincie stelde zowel in 1993 als in 1994 f 40.000,- beschikbaar.

Ook dit project heeft een hoge respons opgeleverd onder de Nederlandse respectievelijk Brabantse musea.

Van alle musea die aan het project hebben deelgenomen zijn bezoeksrapportages opgesteld welke een beknopt overzicht bieden van de feitelijke situatie ten aanzien van de licht-, luchtvochtigheids- en temperatuursbeheersing in de onderhavige musea. Nazorg, onder meer met betrekking tot de bevindingen uit de bezoeksrapportages, wordt desgevraagd door de BMS verleend.

Het project resulteerde tevens in een 5-tal landelijke studiedagen. Een daarvan vond in Noord-Brabant plaats.

De financieel-technische begeleiding van het gehele LCM-project (totale kosten f 1.728.700,-) werd verzorgd door het bureau van de BMS.

Van het project is een uitgebreid evaluatierapport verschenen onder de titel 'Meten is weten, beheersen is beter'. Conclusie van dit rapport is dat het project 'klimaatbeheersing' een wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan het verbeteren van de behoudsomstandigheden in de musea.

LCM-Dozenproject

Voor het behoud van museumvoorwerpen is de belangrijkste voorwaarde dat ze goed bewaard worden. Naast het realiseren van goede omgevingscondities, dienen goede opbergfaciliteiten aanwezig te zijn. Voor drie-dimensionale objecten bestonden echter nog geen goede zuurvrije dozen. Reden voor het LCM om in 1995 een landelijk Dozenproject te initiëren. Het project bood (museale) collectiebeherende instellingen de mogelijkheid om zuurvrije kartonnen depotdozen, in zes verschillende formaten en tegen een zeer aantrekkelijke prijs aan te schaffen. Ook de Mondriaan Stichting was overtuigd van het nut van dit project en verleende een subsidie van 40% (Deltaplan voor het Cultuurbehoud).

Ook dit gezamenlijke project van de provinciale steunfunctie-organisaties kan als buitengewoon succesvol beschouwd worden. Landelijk namen 217 musea de gelegenheid te baat om in totaal 32.000 depotdozen aan te schaffen. In Noord-Brabant maakten 27 musea van de aanbieding gebruik en gezamenlijk bestelden zij 3.251 dozen. Het project resulteerde eveneens in een 5-tal landelijke studiedagen, waarvan er weer één in Noord-Brabant plaatsvond.

Van dit project zal nog een evaluatierapport worden opgesteld dat in de tweede helft van 1996 verschijnt. Op voorhand kan reeds geconcludeerd worden dat het project de passieve conservering van museumobjecten sterk heeft verbeterd.

Project 'Brabantse mutsen en poffers'

Een belangrijk onderdeel van de Brabantse streekdrachten zijn de Brabantse mutsen en mutsversieringen (poffers). Deze vormen een specifiek onderdeel van het Brabants cultureel erfgoed. Om een goed overzicht te krijgen van de in de Brabantse musea aanwezige collecties mutsen en poffers, en tegelijkertijd de musea te kunnen adviseren over behoud van deze collecties, heeft de Brabantse Museumstichting in 1995 een registratie- en conserveringsproject uitgevoerd. Het project werd begeleid door een externe werkgroep met deskundigen.

Zeventien musea participeerden in het project. Een medewerkster van de BMS bezocht de betrokken musea en inventariseerde, registreerde en noteerde conserveringsschades van in totaal 1441 mutsen en poffers. Aan de hand van de gegeven adviezen kunnen de musea, eventueel in samenwerking met de BMS, een conserveringsplan opstellen. Textiel is een kwetsbaar materiaal. Het gebruik van verantwoorde opbergmaterialen is vaak voldoende om achteruitgang van de collectie tegen te gaan. Hiervoor is opbergen in een zuurvrije kartonnen doos met ondersteuning van zuurvrij vloeiend papier noodzakelijk. In die zin sloot het project naadloos aan bij het hierboven reeds beschreven LCM-Dozenproject. Alle deelnemende musea hebben van de BMS een passend advies ontvangen over het aantal dozen en het type dat voor de opberging van hun poffers en mutsen noodzakelijk is.

Reeds in 1986 is door de heer P. Lange, in opdracht van de Vereniging van Musea in Brabant, een beschrijvingsmethodiek ontwikkeld voor de registratie van collecties mutsen en poffers. Bij verschillende musea is deze methodiek operationeel. De BMS heeft het project aangegrepen om deze methodiek wederom onder de aandacht te brengen van de musea. Bij het project zijn de mutsen en poffers in de Brabantse musea eveneens volgens deze methodiek geregistreerd waarbij gebruik is gemaakt van een computerprogramma dat door de BMS is ontwikkeld. Het project heeft geleid tot meer overeenstemming over de te hanteren terminologie bij de registratie. Een bijkomend resultaat van het project is dat er nu een provinciale databank tot stand gekomen is van deze typische Brabantse klederdracht, die zowel is ondergebracht bij het bureau van de BMS als bij de Brabantica-collectie van de Katholieke Universiteit Brabant (KUB) te Tilburg. Hiermee kan in de toekomst worden voorkomen dat musea meer van hetzelfde gaan aankopen. Ook voor mogelijke onderzoeksdoelen kan deze databank zijn diensten bewijzen.

Ter afsluiting van het project vond een studiedag plaats. Het verantwoord registreren en conserveren van textielcollecties in het algemeen en van mutsen en poffers in het bijzonder stond centraal op deze dag. De registratiemethodiek van de heer Lange is ter gelegenheid van deze studiedag opnieuw uitgegeven en aan musea aangeboden.

Leskistenproject Romanisering in Noord-Brabant

Het leskistenproject is het eerste project waarbij de Brabantse Museumstichting en de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) samenwerken. Behalve de BRG participeren ook een zevental musea in dit project. Het betreft musea die een archeologische collectie bezitten waarvan Romeinse objecten deel uitmaken. Het project is mede gefinancierd door de provincie en het Anjerfonds Noord-Brabant.

De behoefte aan educatief materiaal is vooral bij de kleinere musea groot, zo is uit gesprekken met de musea gebleken. Gebrek aan kennis, menskracht en financiële middelen zijn er de oorzaak van dat deze musea nog nooit iets op dit terrein hebben ontwikkeld. Dit project moet musea stimuleren in hun educatieve werkwijze. Het bevorderen van de samenwerking tussen de verschillende archeologische musea is een bijkomend positief voordeel van het project.

De leskisten zijn bedoeld als voorbereiding voor en stimulering van het museumbezoek door de hoogste klassen van het basisonderwijs en de eerste klassen van de basisvorming. Scholen kunnen de kisten lenen van de musea. In de kisten bevinden zich originele objecten en replica's die de Romeinse aanwezigheid in Brabant tastbaar maken. De invloed van de Romeinen op het dagelijks leven van de in deze gebieden wonende inheemse volken staat centraal.

Lesmateriaal wordt ontwikkeld op twee verschillende niveaus zodat zowel basisonderwijs als de groepen in de basisvorming er gebruik van kunnen maken. Het sluit aan bij de in het onderwijs gebruikte lesmethoden. Het is natuurlijk ook mogelijk dat het kant en klare lesmateriaal niet gebruikt wordt maar de docent alleen de objecten gebruikt als aanvulling op zijn eigen lessen.

Er is een kleine enquête gehouden naar de interesse en wensen voor zo'n leskist onder de leerkrachten. De uitkomsten uit dit onderzoek zijn meegenomen bij de vervaardiging van het ontwerp. Een aantal enthousiaste docenten verklaarde zich bereid om deze kist uit te proberen. In een aantal klassen van verschillende niveaus is de kist met objecten en opdrachten getest. De ervaringen die zijn opgedaan worden verwerkt in de definitieve versie van de kist.

Gestreefd wordt één standaard leskist te ontwikkelen, die in zeventvoud uitgevoerd wordt en in alle participerende musea gebruikt zal worden. Eind 1996 zijn de kisten naar verwachting klaar en beschikbaar voor het onderwijs.

Project 'Welkome gasten'

In samenwerking met de stichting LCM nam de BMS het initiatief voor de ontwikkeling van een voorlichtings- en studieproject 'Welkome gasten. Museum, gastheer en bezoekers met een handicap'. Het project biedt museummedewerkers een inzicht in goed gastheerschap ten opzichte van mensen met een handicap. Hoe gaat een museummedewerker met mensen met een handicap om, hoe ontvangt en begeleidt hij hen?

Doel van het project is de toegankelijkheid van het museum te vergroten en het museumbezoek zo aangenaam mogelijk te maken door de mentale toegankelijkheid te vergroten.

Het project heeft geresulteerd in:

- Brochure 'Welkome gasten, museum, gastheer en bezoekers met een handicap'. Doelgroep van deze brochure zijn alle museummedewerkers die tijdens hun werk in het museum in aanraking komen met het publiek (baliemedewerkers/receptionisten, suppoosten, rondleiders, restaurant- en winkelmedewerkers). Omwille van een zo groot mogelijk bereik is de verkoopprijs van de brochure zeer laag gehouden (f 5,-).
- Syllabus 'Welkome gasten'. In de syllabus wordt uitgebreid op de materie ingegaan en worden tevens een aantal aandachtspunten behandeld die betrekking hebben op beleid van het museum inzake publieksbenadering.

De syllabus zal met name ingezet worden bij door de BMS en de andere provinciale collega's te organiseren studiedagen over het thema museumbezoek en mensen met een handicap.

De directeur van de BMS was lid van de werkgroep die het project heeft voorbereid en uitgevoerd. Op 18 april 1996 overhandigde de heer Verschuuren in Het Nederlands Spoorwegmuseum te Utrecht aan staatssecretaris mevrouw Erica Terpstra het eerste exemplaar van de brochure en de syllabus.

Project '1996, Jaar van het Industrieel Erfgoed'

Het jaar 1996 is door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en het projectbureau Industrieel Erfgoed (PIE) uitgeroepen tot het 'Jaar van het Industrieel Erfgoed'. Een jaar lang zal het industrieel erfgoed intensief onder de aandacht van het publiek worden gebracht.

Het initiatief vormde voor de Brabantse Museumstichting en de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) aanleiding om een bijzonder educatief project 'Mensen, machines, monumenten en musea' te initiëren.

Het was gericht op alle leerlingen van groep 8 (totaal ca. 28.000 leerlingen) van de basisscholen in Noord-Brabant.

Met de realisatie van het project streefden de BMS en de BRG de navolgende doelen na:

- De doelgroep kennis laten maken met de grote lijnen in de ontwikkeling van ambachtelijke productie naar industriële productie;
- De doelgroep in staat stellen om in de eigen omgeving industrieel erfgoed te herkennen;
- Het bij de doelgroepen promoten van de Brabantse musea, door een brug te slaan tussen de informatie rondom het 'Jaar van het Industrieel erfgoed' en datgene wat Brabantse musea aan museale (industriële) erfgoedschatten bezitten.

Het project 'Mensen, machines, monumenten en musea' resulteerde in:

- Een 16 pagina's tellend full-color kinderboek waar in een aantal thema's de geschiedenis van de industrialisatie in Noord-Brabant wordt weergegeven;
- De Brabantse Museumstrippenkaart. Met deze strippenkaart kunnen de kinderen gedurende ruim een half jaar 3 maal gratis een museum bezoeken. Een campagne die erop gericht is om meer jongeren te wijzen op het brede en aantrekkelijke aanbod van musea in onze provincie;
- Een bouwplaat van het Nederlands Textielmuseum te Tilburg. Dit museum is gehuisvest in één van de belangrijkste industriële monumenten van onze provincie;
- Een exemplaar van het Museummagazine Noord-Brabant 1996/1997.

Bij de start van het Nationaal Museumweekend 1996 werd op 24 april 1996 het educatief pakket aangeboden aan de gedeputeerde van cultuur, mev. drs M. Magis-Habets alsmede aan staatssecretaris drs A. Nuis.

De respons van de scholen op het project is hoog. Uit een enquête gehouden onder de participerende scholen blijkt dat het project enorm gewaardeerd wordt en naadloos aansluit bij de lesstof. Met name de Brabantse Museumstrippenkaart oogst veel lof. Het werd echter jammer gevonden dat het project zo laat in het schooljaar beschikbaar was.

De samenwerking met de stichting BRG tijdens dit project als met het leskistenproject is door beide partijen als positief ervaren. De ervaringen tijdens deze projecten hebben bij beide betrokken instellingen tot het inzicht geleid dat, met wederzijdse inbreng van de eigen deskundigheid, een goede synergie tot stand kan worden gebracht waarbij educatie en participatie nadrukkelijk de basis vormen voor in de toekomst te ontwikkelen activiteiten en producten.

Project 'Verhaal achter het voorwerp'

Project over het onderzoeken en registreren van contextdocumentatie bij objecten. Het project zal, volgens planning resulteren in een publicatie en een studiedag. Uitvoering van het project is gedurende 1994 en 1995 gestagneerd doordat de projectmedewerkster mevrouw drs R. van de Weijer niet tot resultaat komt.

Individuele praktijkbegeleiding en advisering

Voor allerlei vraagstukken betreffende de uitvoering van de museumtaken/de museale bedrijfsvoering kunnen de Brabantse musea zich wenden tot het bureau van de BMS met het verzoek om advies of begeleiding. De contacten kunnen daarbij soms beperkt blijven tot een telefonisch advies, het beschikbaar stellen van documentatie of het zorgdragen voor een doorverwijzing, maar soms zijn ze zeer intensief vanwege de probleemstelling of vanwege het traject dat moet worden doorlopen om voor verantwoorde begeleiding en ondersteuning zorg te dragen.

Mede dankzij de ondersteuning en advisering van de VMB/BMS heeft een aantal musea de afgelopen jaren een nieuwe weg in kunnen slaan. Voorbeelden daarbij zijn verbetering van huisvesting en/of de museale presentatie, automatisering van de collectie, verbetering van het depot en zaken aangaande museale bedrijfsvoering en/of het museumbeleid.

In bijlage I wordt een overzicht gegeven van de musea die gedurende de verslagperiode 1992-1996 bezocht zijn in het kader van individuele praktijkbegeleiding en advisering.

2.3.3 (Collectieve) publiciteit en communicatie

Museummagazine Noord-Brabant

Het Museummagazine Noord-Brabant is een jaarlijkse uitgave van de BMS. Het magazine bevat, geordend per regio, uitgebreide informatie over de Brabantse musea, actuele informatie over de wissel-exposities, korte specials over interessante museumvoorwerpen en aandacht voor toegankelijkheid van musea voor mensen met een handicap. Doelgroepen van het museummagazine (jaarlijks worden ruim 1,8 miljoen bezoeken afgelegd aan de Brabantse musea) zijn de inwoners van de provincie Noord-Brabant, alsmede de vele Nederlandse toeristen en dagrecreanten die geïnteresseerd zijn in cultuur en musea. Het magazine verschijnt in een oplage van 85.000 exemplaren en wordt verspreid via 400 distributiepunten, zijnde o.a. VVV-kantoren, bibliotheken, hotels, bungalowparken en campings, culturele centra en de Brabantse musea.

Voor de musea in Noord-Brabant, en in het bijzonder voor de vele kleine(re) musea, is het museummagazine van bijzondere grote waarde. Deze musea beschikken niet, of slechts in zeer beperkte mate, over financiële middelen om op grote schaal eigen promotie/PR-activiteiten te ontwikkelen. Het magazine voorziet in belangrijke mate in deze lacune.

In 1993 werd besloten voor een gewijzigde redactionele aanpak alsmede een nieuwe vormgeving. Tevens werd vanaf dat jaar een financiële bijdrage verlangd van de deelnemende musea. Door de introductie van een 5-tal tariefschijven kunnen de deelnemende musea zelf bepalen op welke wijze zij zich willen presenteren aan het publiek.

Vanaf 1994 is de acquisitie van adverteerders, de productiebegeleiding en de distributie van het magazine overgedragen aan Maasland Communicatie te Oss. Een samenwerking die zeker wat betreft de acquisitieresultaten nog niet dat rendement heeft opgeleverd dan waarop was gehoopt. In 1995 heeft de BMS een beperkt publieksonderzoek uitgevoerd naar de waardering van het museummagazine. In een tiental musea is een enquête gehouden onder in totaal ruim 400 museumbezoekers. Enkele gegevens van het onderzoek: 22,8 % van de geënquêteerden was bekend met het blad. 75% van hen bewaart het een half jaar of langer om het nog eens te kunnen raadplegen. Van alle ondervraagden geeft 70% aan dat de informatie aanleiding zou kunnen zijn om één (of meerdere) museum(s) te bezoeken. Over het nut van de uitgave, de bruikbaarheid, de leesbaarheid, e.d. is men zeer positief. Over de vormgeving van het omslag van de 1995-editie waren de meningen verdeeld.

In 1996 is het museummagazine uitgebreid met een 10-tal extra pagina's die volledig gewijd zijn aan het 'Jaar van het Industrieel Erfgoed'. Tevens is de oplage van deze editie, in het kader van het educatieve project (zie 3.2.3), met 30.000 exemplaren verhoogd. Dit was mogelijk dankzij een financiële bijdrage van de provincie.

VMB Nieuwsbrief/BMS Museumpeil

In 1990 verscheen de eerste VMB Nieuwsbrief. De Nieuwsbrief is een belangrijk medium om informatie over te dragen aan en te communiceren met de musea. In 1992 en 1993 vond de vervaardiging en distributie van de Nieuwsbrief nog geheel in eigen beheer plaats.

Met ingang van 1994 hebben 5 provinciale bureaus, te weten van Limburg, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant besloten om de krachten te bundelen en (i.p.v. 5 provinciale nieuwsbrieven) één gezamenlijk vakblad uit te gaan geven. Deze interprovinciale nieuwsbrief heeft de naam 'Museumpeil' gekregen. Museumpeil verschijnt eveneens tweemaal per jaar en bestaat uit een gezamenlijk algemeen deel, aangevuld met een eigen provinciaal katern. Het signaleren van nieuwe en/of interessante ontwikkelingen in het veld en het belichten van achtergronden maken een belangrijk onderdeel uit van de berichtgeving.

De BMS praktijkconsulent publiekstaken maakt deel uit van de redactie van het algemene deel. Het provinciale katern wordt samengesteld met bijdragen van alle BMS-medewerkers en eventuele gast-auteurs.

De bundeling van krachten (en financiële middelen) heeft zowel inhoudelijk alsook productietechnisch (o.a. professionele vormgeving) geleid tot een kwalitatief beduidend beter product.

Databank media: de BMSmedia-diskette

Free publicity is de meest goedkope en daarom de meest gebruikte vorm van publiciteit in de museumwereld. Een persbericht over een tijdelijke tentoonstelling kan leiden tot een artikel in een krant of een ander publieksmedium en dit kan weer leiden tot een verhoogd aantal bezoekers aan de tentoonstelling. Voor betaalde publiciteit (advertenties, advertorials, reclames op radio en tv) hebben de meeste musea maar een zeer beperkt budget.

Het grote knelpunt bij het verzenden van mailings is vaak het adressenbestand. Naar wie stuur je welk persbericht op en hoe kom je aan de juiste adressen. Het opbouwen van een goed functionerend adressenbestand kost veel menskracht. Om musea hierbij te helpen heeft de Brabantse Museumstichting het initiatief genomen tot het samenstellen van een computerbestand waarin media zijn opgenomen die voor musea van belang kunnen zijn. Dit heeft geresulteerd in de BMSmedia-diskette. Het is een adressenbestand (aangevuld met bijzonderheden, bijvoorbeeld verschijningsfrequentie van de media) dat musea kunnen gebruiken voor de mailing van persberichten, uitnodigingen voor openingen van tentoonstellingen, jaarverslagen en dergelijke. De BMSmedia-diskette geeft een uitgebreid overzicht van dagbladen, populaire tijdschriften, vakbladen, omroepen, persbureaus en informatielijnen. Het betreft zowel landelijke, regionale als lokale media. De BMSmedia-diskette is, op basis van verkoop, ook aangeboden aan de Nederlandse musea.

2.3.4 (Beleids)ondersteuning en coördinatie, signalering en sturing

Subsidieregeling 'Verdeelprogramma Musea'

Tot en met 1994 konden musea in Noord-Brabant, voor de realisatie van bijzondere projecten, een beroep doen op de 'Procedureverordening Verdeelprogramma's cultuur'. Een provinciale adviescommissie boog zich over de aanvragen en bracht advies uit aan het college van G.S. van Noord-Brabant.

Met ingang van 1 januari 1995 is deze provinciale adviescommissie ontbonden en zijn de gelden van het verdeelprogramma overgeheveld naar de steunfunctie-organisaties welke de verschillende sectoren vertegenwoordigen. Ter ondersteuning van eenmalige (incidentele) museale projecten heeft de Brabantse Museumstichting (BMS) het beheer gekregen over het verdeelsubsidie ten behoeve van de Brabantse musea.

Het bestuur van de BMS heeft besloten dat, overeenkomstig de eigen statutaire doelstellingen, de verdeelprogramma-gelden aangewend dienen te worden ten behoeve van musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven en activiteiten in de provincie. Daarnaast is de BMS er voorstander van dat de verdeelprogramma-gelden niet worden versnipperd over een zo groot mogelijk aantal te honoreren aanvragen. De BMS spreekt een duidelijke voorkeur uit voor substantiële ondersteuning van een beperkt aantal initiatieven, dat gekenmerkt wordt door kwaliteit, en mogelijkwerwijs als vernieuwend en grensverleggend aangemerkt kan worden.

Voor de beoordeling van de subsidieaanvragen heeft het bestuur van de BMS een kleine onafhankelijke commissie 'Verdeelprogramma Musea' geïnstalleerd. De commissie omvat 3 leden, aangevuld met de directeur van de BMS die de functie vervult van ambtelijk secretaris. De adviezen van de commissie worden uitgebracht aan het bestuur, bij wie vervolgens de besluitvorming over de adviezen berust.

In 'Museumpeil' worden de Brabantse musea regelmatig geïnformeerd over de ontwikkelingen met betrekking tot het 'Verdeelprogramma Musea' en de subsidieaanvragen welke zijn gehonoreerd.

Sturing en signalering

Om op de hoogte te blijven van de actuele ontwikkelingen binnen de eigen vakgebieden nemen de medewerkers van de BMS regelmatig deel aan interprovinciaal en landelijk georganiseerd collegiaal overleg, studiebijeenkomsten, e.d.. Dit betreft bijeenkomsten welke onder meer worden georganiseerd door de Nederlandse Museumvereniging, de Rijksdienst Beeldende Kunst, de Opleiding Restauratoren, het Centraal Laboratorium en de International Council of Museums (ICOM).

Voor na- en bijscholing van de eigen medewerkers beschikt de BMS binnen de huidige begrotingsopzet niet over daarvoor gereserveerde middelen. Gelet op de snelle ontwikkelingen binnen de vakgebieden (o.m. met betrekking tot automatisering) wordt dit als een ommissie ervaren.

Sturing en signalering krijgt daarnaast mede gestalte door adviezen te verstrekken aan, danwel te participeren in projecten en organisaties welke nauwe raakvlakken hebben met de eigen taak- en doelstelling van de BMS. Tijdens de verslagperiode 1992-1996 betreft dit o.m.:

- a. directeur BMS
 - voorzitter begeleidingscommissie Restauratoren Register (LCM/NMV/OR/CL/RBK)
 - bestuurslid/secretaris Stichting Museumjaarkaart (MJK)
 - adviseur provinciaal Anjerfonds Noord-Brabant
 - lid redactie 'Museumvisie' (NMV)
 - bestuurslid/secretaris van het ICAMT (Internationaal Committee for Architecture and Museumtechniques) (ICOM)
 - secretaris/penningmeester LCM
 - lid NMV/LCM werkgroep museumnormering
 - bestuurslid/penningmeester stichting BRG
 - lid redactie-advies-raad Brabant Cultureel
- b. praktijkconsulent publiekstaken
 - lid redactie 'Museumpeil'
 - lid overleggroep LOOG (Landelijk Overleg Omgevingsgeschiedenis)
 - redacteur LCM syllabus 'basiscursus publiekstaken'
- c. praktijkconsulent beheertaken
 - lid gebruikersgroepen museale automatisering
 - redacteur LCM syllabus 'basiscursus registratie en documentatie'
- d. praktijkconsulent behoudstaken
 - redacteur LCM syllabus 'basiscursus behoud van museumcollecties'

2.3.5 Materiële dienstverlening

De BMS beschikt over een uitleendepot van tentoonstellingsmaterialen, zoals vitrines, wissellijsten, sokkels, expositiepanelen, e.d.), alsmede van audio-visuele apparatuur (diaprojectoren, video-apparatuur, e.d.). Daarnaast beschikt de BMS over meet- en regelapparatuur inzake behoud en beheer van de museumcollectie (licht- en klimaatregeling). Al deze materialen worden op basis van bruikleen, tegen een geringe kostenvergoeding, beschikbaar gesteld aan de Brabantse musea. Bij uitzondering kunnen ook niet-musea gebruik maken van het uitleendepot. Het moeten dan wel een non-profit organisaties zijn die een museale activiteit organiseren (tentoonstelling, kunst-/cultuurmanifestatie o.i.d). Tijdens de verslagperiode 1992-1996 zijn circa 320 bruikleenovereenkomsten afgesloten. De materiële dienstverlening voldoet zeer zeker aan een bepaalde behoefte bij het Brabantse museumveld. Maar de zorg voor het onderhoud van de uitleenobjecten (met name de audio-visuele apparatuur), de controle alsmede de administratieve begeleiding leggen echter een erg groot beslag op de capaciteit van het bureau van de BMS. Ook de veroudering van de (audio-visuele) apparatuur baart zorgen. De goederen worden intensief gebruikt zodat ze verhoudingsgewijs snel verslijten.

2.3.6 Bibliotheek en documentatie

Bibliotheek

Het bureau van de BMS beschikt over een handbibliotheek waarin literatuur is opgenomen over vele onderdelen van de uitvoering van de museumtaken, de museale bedrijfsvoering, landelijk, provinciaal en lokaal cultuur-/museumbeleid, handboeken en diverse vaktijdschriften. Vanaf 1993 heeft een vrijwilligster de bibliotheek van de BMS volledig geregistreerd volgens de officiële 'regels voor titelbeschrijven' en is het hele boeken-/tijdschriftenbestand opgenomen in een geautomatiseerd systeem. De bibliotheek kan door derden worden geraadpleegd.

In 1995 werd een aanvang gemaakt met het inventariseren van de fotocollectie van de BMS.

Documentatie

Tevens beschikt het bureau van de BMS over een uitgebreid documentatiebestand. Hierin bevinden zich adressen en brochures van leveranciers, producenten en organisaties die voor musea van belang zijn. Het bestand bevat gegevens van leveranciers van o.a. tentoonstellingsmaterialen, meet- en klimaatbeheersingsapparatuur, vormgevers, onderzoeksbureaus, fotografen, drukkerijen, restauratoren, audio-visuele apparatuur, beveiligingsapparatuur, etc.. Het actueel houden van dit omvangrijke en veel geraadpleegde bestand vraagt de nodige aandacht en tijd.

2.3.7 Interprovinciale samenwerking (LCM)

In 1991 hebben de elf provinciale steunfunctieorganisaties voor de musea gezamenlijk de stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) opgericht. Deze formele stap naar een zelfstandige stichting betekende de afsluiting van een reeds in 1984 in informele sfeer gestart initiatief.

De Stichting LCM stelt zich ten doel:

- ondersteuning te bieden aan de provinciale steunfunctieorganisaties voor musea inzake de eigen, respectievelijk gezamenlijke taakstelling;
- professionalisering van musea in Nederland;
- informeren en adviseren van overheden en instellingen en organisaties onder meer werkzaam op het terrein van cultuur en cultuurbehoud.

Als eerstverantwoordelijke vertegenwoordigt de directeur van de BMS het museumconsulentschap Noord-Brabant in het LCM. Binnen het bestuur van de stichting LCM bekleedt de directeur van de BMS de functie van secretaris/penningmeester. Het bestuur van de stichting LCM komt zes keer per jaar plenair bijeen.

Voor de afzonderlijke bureaus van de provinciale steunfunctieorganisaties is de stichting LCM inmiddels van onschatbare waarde gebleken. Niet alleen stelt het LCM hen in de gelegenheid onderling kennis en ervaring uit te wisselen. Daarnaast biedt de bundeling van deze kennis en ervaring de mogelijkheid om in gezamenlijk verband projecten en activiteiten te entameren die uitstijgen boven de mogelijkheden welke binnen het eigen bureau te realiseren zijn. Op het gebied van deskundigheidsbevordering en scholing streeft het LCM naar een landelijk samenhangend cursusaanbod, waarbij tevens gestreefd wordt naar inhoudelijke afstemming.

De samenwerking binnen LCM verband biedt goede mogelijkheden om landelijke projecten te initiëren die aansluiten bij de generale bestelverantwoordelijkheid van het ministerie van O, C en W (o.a. inzake scholing) en het 'Deltaplan voor het Cultuurbehoud' (via de Mondriaan Stichting).

In gezamenlijk LCM verband zijn al diverse projecten en activiteiten gerealiseerd, o.a.:

- project thermohygrografen;
- project klimaatbeheersing;
- project syllabus 'basiscursus registratie en documentatie';
- project 'Welkome gasten';
- LCM-Dozenproject;
- project brochure 'elementen voor een beleidsplan';
- project Restauratoren Register (i.s.m. NMV, CL, OR, RBK);
- project brochure 'taakomschrijving voor een museumbeheerder';
- project 'basis- en bijscholing' (i.s.m. NMV en RA).

Personele ondersteuning

De stichting LCM beschikt niet over een eigen medewerker en bureaufaciliteiten. Iets dat zich in toenemende mate als een probleem aftekent. Zoals hierboven geschetst biedt de landelijke samenwerking grote voordelen. Maar de uitvoering van de gezamenlijkheid dient wel ergens plaats te vinden. Bij projecten zoals het 'klimaatbeheersingsproject' en het 'LCM-Dozenproject' zijn honderden musea betrokken. Projecten waarbij met alle betrokken musea bijvoorbeeld financiële transacties worden uitgevoerd i.v.m. levering van goederen en/of diensten.

Het bureau van de BMS heeft, mede in verband met de verantwoordelijkheid van de directeur van de BMS als secretaris/penningmeester van het LCM, een groot aandeel gehad in de administratieve en financiële ondersteuning van deze projecten. Bij een enkel project kon deze dienstverlening via projectsubsidieering worden gehonoreerd.

Pogingen van het bestuur van de stichting LCM om bij het ministerie van O, C en W middelen te genereren voor de ondersteuning van het LCM-apparaat zijn helaas op niets uitgelopen.

Het departementale beleid is erop gericht slechts één landelijk museumorganisatie te ondersteunen, en dat is de Nederlandse Museumvereniging.

2.4 Huisvesting

Het bureau van de Brabantse Museumstichting is gehuisvest in het pand 'De Oliemeulen', gelegen aan de Reitse Hoevenstraat 30a te Tilburg. Reeds in de VMB Beleidsnota 1992-1996 werd er op gewezen dat enerzijds de grenzen van de gebruiksmogelijkheden van de huidige huisvesting zijn bereikt en dat anderzijds erg veel last wordt ondervonden van de mede-huurder van het pand, het 'Reptielenhuis'. Het bureau wordt geplaagd door muizen, krekels en ander ongedierte. Ook mag nogal eens de levende have van het Reptielenhuis aan de aandacht van de beheerders ontsnappen. Met als gevolg dat reeds enkele malen het bureau is bezocht door ontsnapte slangen. De bovengenoemde overlast is in de achterliggende periode zeker niet afgenomen. Daarnaast wordt het bureau regelmatig geconfronteerd met stroomuitval, met alle negatieve gevolgen voor de computerapparatuur en de onderhanden zijnde bestanden.

Kortom, omstandigheden die herhuisvesting noodzakelijk maken.

In de periode 1992-1996 hebben de BMS en de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) diverse pogingen ondernomen om gezamenlijk in de gemeente 's-Hertogenbosch huisvesting

te realiseren. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau heeft uitgebreid overleg plaatsgevonden. Ondanks allerlei toezeggingen van de zijde van de gemeente 's-Hertogenbosch, bleek de gemeente uiteindelijk niet in staat om een adequate huisvesting aan te bieden.

Daar de overlast inmiddels dusdanige vormen heeft aangenomen dat langer uitstel niet meer verantwoord is, ziet de BMS zich genoodzaakt om, in ieder geval voor de korte termijn, herhuisvesting te realiseren. Per 1 september 1996 krijgt de BMS onderdak in een pand waarin tevens het bureau is gevestigd van het Centrum voor Amateurkunst Noord-Brabant (CVA). Dit bureau is eveneens gevestigd te Tilburg.

2.5 Personeel en organisatie

Bestuur

De Brabantse Museumstichting wordt beheerd door een bestuur dat uit ten minste zeven leden bestaat. De bestuursleden hebben zitting op persoonlijke titel en worden niet namens een instelling aangewezen.

Conform het gestelde in haar statuten streeft het bestuur van de stichting binnen haar geledingen naar een zo breed mogelijke samenstelling ten aanzien van deskundigheid op de gebieden van de doelstellingen van de stichting, alsmede de geografische spreiding over de provincie Noord-Brabant.

Samenstelling BMS bestuur

De heer drs C.J.G.M. de Vet	voorzitter
De heer drs J.M. Rosendaal	vice-voorzitter
De heer C.H.J. Cornelissen	secretaris
De heer drs R.C. Bastiaanse	penningmeester
Mevrouw drs M.M.A. van Boven	lid
De heer drs J.F. Grosfeld	lid
De heer dr A. Lehr	lid

Gedurende de werkplanperiode 1994-1996 hebben met betrekking tot de samenstelling van het bestuur geen mutaties plaatsgevonden.

Personeel

Bij het afsluiten van de Beleidsnota 1992-1996 beschikte de Vereniging van Musea in Brabant over 2,55 formatieplaatsen voor de functies van een directeur/provinciaal museumconsulent (full-time), een assistent-consulent (part-time: 32 uur) en een secretariële medewerkster (part-time: 30 uur).

Het BMS Werkplan 1994-1996 was erop gebaseerd, dat binnen de looptijd van het werkplan, het bureau van de stichting over de navolgende personele invulling kon beschikken:

- een directeur/provinciaal museumconsulent (dienstverband 100%)
- een praktijkconsulent beheertaken (dienstverband 60%)
- een praktijkconsulent behoudstaken (dienstverband 60%)
- een praktijkconsulent publiekstaken (dienstverband 80%)
- een secretariaatsmedewerker (dienstverband 75%)

De door de BMS gehanteerde benamingen van de 'praktijkconsulenten' blijken, mede gerelateerd aan die bij andere provinciale steunfunctieorganisaties, aanleiding te geven tot verwarring.

Met het oog op afstemming zullen wij voortaan de navolgende benamingen hanteren:

- consulent registratie en documentatie (i.p.v. praktijkconsulent beheertaken);
- consulent behoudstaken (i.p.v. praktijkconsulent behoudstaken);
- consulent publiekstaken (i.p.v. praktijkconsulent publiekstaken).

Bij de besluitvorming inzake de omzetting van de Vereniging van Musea in Brabant in de Brabantse Museumstichting, besloten provinciale staten van Noord-Brabant om in te stemmen met uitbreiding met één (praktijk)consulent met 0,6 fte. In 1995 vond de tweede uitbreiding met een (praktijk)consulent plaats, eveneens met 0,6 fte.

Met de uitbreidingen werd de personeelsbehoefte geëffectueerd zoals die voor de werkplanperiode 1994-1996 noodzakelijk werd geacht. Met de indiensttreding van twee vakspecialisten heeft de BMS nieuwe projecten kunnen initiëren en de scholing en praktijkbegeleiding van musea kunnen intensiveren. Helaas droegen trajecten van personeelwerving, zwangerschap van een juist in dienst getreden (praktijk)consulent en beëindiging van het dienstverband na het zwangerschapsverlof er toe bij dat het personeelspotentieel nog niet optimaal kon worden ingezet.

Binnen de huidige begrotingsopzet beschikt de BMS voor na- en bijscholing van de eigen medewerkers niet over daarvoor gereserveerde middelen. Gelet op de snelle ontwikkelingen binnen de respectievelijke vakgebieden wordt dit als een omissie ervaren.

Door de uitbreiding met de vakspecialisten is de druk op de secretariële en administratieve ondersteuning binnen het bureau sterk vergroot.

3. BELEID VAN DE BMS VOOR DE PERIODE 1997-2000

3.1 Inleiding

In een omgeving waarin maatschappelijke en sociale veranderingen zich steeds sneller lijken te voltrekken en de samenleving gekenmerkt wordt door processen van individualisering en segmentering, wint het cultureel erfgoed als neerslag van een collectief verleden aan belang. Het cultureel erfgoed vormt een heel direct punt van herkenning waar verandering en verwarring soms lijken te overheersen. Een bloeiende historische belangstelling en een snelle groei van het aantal musea en museale collecties zijn daarvan tastbare uitingsvormen. De musea voorzien in een behoefte om de eigen geschiedenis te beleven en/of esthetische ervaringen op te doen.

Musea hebben ook een cultuurscheppende functie. Het zijn bij uitstek instellingen waarin een samenleving tot uitdrukking brengt dat zij zich rekenschap wenst te geven van de cultuurhistorische dimensie. Musea leveren een bijdrage aan de culturele uitrusting van de Nederlandse bevolking. Bij de musea wordt de basis daartoe gelegd in het bijeenbrengen, bewaren en presenteren van 'de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving'. Dit wordt verwoord in de veelvuldig geciteerde ICOM-definitie van een museum (1977):

'Een museum is een permanente instelling, in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijke onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen'.

Aan het hebben van een dergelijke collectie ontleent een museum in beginsel zijn legitimiteit. Maar zoals tal van andere instituties in de maatschappij, is ook het museum in de greep van het moderniseringsproces geraakt. De musea staan in toenemende mate onder externe druk om hun positie en hun activiteiten te legitimeren. Zowel beleidsmatig alsook inhoudelijk heeft zich in de periode 1985-1995 een groot aantal ontwikkelingen voorgedaan in de Nederlandse museumwereld. Vermaatschappelijking, decentralisatie, groei van het aantal musea, professionalisering, bezuinigingen, verzakelijking en commercialisering zijn daarbij kernbegrippen. Daarnaast worden ook de musea geconfronteerd met een overheid die zich in de toekomst verder zal terugtrekken. De overheid zal steeds meer op hoofdlijnen beleid gaan voeren. Dit zal leiden tot een verdergaande verzelfstandiging. Verzelfstandiging die de musea enerzijds wellicht meer armslag zal kunnen bieden, maar die er ook toe leidt dat de overheid er nauwlettend op toeziet dat de musea in kwaliteit en kwantiteit die producten gaan afleveren die de samenleving van hen vraagt en die door 'de politiek' ook van belang worden geacht. Binnen dit krachtenspel, waarbij enerzijds de zorg voor de collectie (het behoud van het cultuurgoed) en anderzijds de publieksparticipatie (het gebruik van het cultuurgoed) centraal staat, zal het overheidsbeleid en het individuele beleid van de musea de komende jaren gestalte moeten krijgen. Een ontwikkeling die overigens niet alleen de grote(re) professionele musea aangaat. Ook van de kleinschalige museale initiatieven, en met name die initiatieven die in hun voortbestaan afhankelijk zijn van overheidsmiddelen, zal een adequaat antwoord verlangd worden inzake eisen van kwaliteit, publieksgerichtheid en continuïteit.

3.1.1 Landelijke (museale) ontwikkelingen

Enkele hierboven reeds gesignaleerde ontwikkelingen zullen nader toegelicht worden omdat zij in onze optiek in sterke mate bepalend zijn voor de verdere ontwikkeling van het museumbeleid en de accenten die ook door de BMS daarbij zullen moeten worden gelegd bij het maken van keuzes voor de komende jaren. Want één ding is duidelijk: de in gang gezette ontwikkelingen van de

laatste tien jaar hebben ons tot de overtuiging gebracht dat keuzes gemaakt moeten worden om een verantwoorde pluriformiteit en kwaliteit van het museumbestel te kunnen waarborgen.

Groei van het aantal musea

De jaren '80 laten zich vooral kenmerken door een onstuimige groei van het aantal musea. Een ontwikkeling die zo op het oog uitsluitend positieve kanten kent, omdat zij ten goede komt aan de diversiteit en pluriformiteit van het aanbod, en vooral omdat zij de participatie van groepen burgers bij de cultuur bevordert. Juist kleinschalige museale initiatieven vinden hun oorsprong bij mensen die op basis van persoonlijke betrokkenheid en het beschikbaar hebben van vrije tijd zich aangetrokken voelen tot de zorg voor ons cultureel erfgoed. Maar zowel binnen de museale wereld als daarbuiten wordt inmiddels onderkend dat de groei van collecties de kwaliteit van die collecties en de kwaliteit van de museale taakuitoefening nadelig kan beïnvloeden. De groei heeft uiteindelijk geleid tot een aanbod van meer van hetzelfde en derhalve vergaande versnippering van het aanbod. Bovendien zien veel van deze nieuwe initiatieven zich genoodzaakt zich na verloop van tijd bij de lokale overheid te melden voor financiële ondersteuning.

De noodzaak dient zich dan ook sterk aan om binnen die veelheid van museale instellingen bepaalde kwaliteitsmaatstaven aan te gaan leggen. De NMV en de stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten hebben inmiddels stappen ondernomen om binnen afzienbare termijn een vorm van museumnormering in ons land te introduceren. Voor de komende beleidsperiode kent de BMS aan de introductie van museumnormering in Noord-Brabant hoge prioriteit toe.

Verzakelijking en professionalisering

De toenemende verzakelijking van de gehele samenleving is een ontwikkeling waar ook musea steeds meer mee te maken krijgen. Verzakelijking en professionalisering die tot uitdrukking komen in alle aspecten van de museale taken. De eisen die aan de uitvoering van de taken worden gesteld zullen steeds hoger worden. Dit geldt zowel voor de zorg voor de collectie, de dienstverlening aan het publiek, alsook voor het algemeen management voor het museum als bedrijf. Musea moeten steeds meer concurreren met andere aanbieders van producten in termen van recreatie, genoegen en educatie. Binnen de musea vereist een dergelijke ontwikkeling ook een toenemende specialisatie van deskundigheid. Met name voor de grote(re) musea vraagt dit een totaal andere benadering. Er zullen nieuwe ervaringen opgedaan moeten worden in het hanteren van management-instrumenten waarmee de musea nog weinig gewerkt hebben. Als voorbeeld kan hier het instrument van de marketing genoemd worden. Musea doen er verstandig aan om niet uitsluitend en alleen die nieuwe uitdagingen aan te gaan. Gezamenlijk overleg, eventueel het in gezamenlijkheid ontwikkelen van nieuwe vormen van samenwerking en afstemming van activiteiten, kan musea de mogelijkheid bieden om in korte tijd de adequate antwoorden te vinden die de komende tijd van hen gevraagd gaan worden. Met name voor deze categorie van musea acht de BMS het van groot belang dat er een gestructureerde vorm van overleg en zo mogelijk samenwerking tot stand wordt gebracht tussen de Brabantse musea. De BMS neemt daartoe het initiatief.

Deltaplan voor het cultuurbehoud

Het voormalige ministerie van WVC introduceerde in 1992 het 'Deltaplan voor het Cultuurbehoud'. Het optimaliseren van de registratie en de conservering, in een later stadium gevolgd door restauratie zijn de belangrijkste aspecten van dit plan. De bijscholing van de museummedewerkers en het beschikbaar stellen van fondsen zijn de middelen om een en ander te bereiken. Naast de rijksmusea profiteren ook de niet-rijksmusea van de maatregelen die uit het Deltaplan zijn voortgekomen.

Het Deltaplan voor het Cultuurbehoud heeft gezorgd voor een omslag in het denken over behoud en beheer van museale collecties. Musea zijn zich bewust geworden van de noodzaak tot een beter behoud van het cultureel erfgoed. In tegenstelling tot voorheen vormt dit onderdeel tegenwoordig een steeds belangrijker aspect van het museale werkveld. Hoewel aanvankelijk de voorgestelde maatregelen van het Deltaplan beperkt bleven tot de rijksmusea en zich uitstrekten tot een beperkte periode, zal in de volgende Cultuurnota beslist worden over de wijze waarop het Deltaplan zal worden voortgezet in de periode 1997-2000.

Participatie

Musea vervullen in ons land in toenemende mate een maatschappelijke functie. Musea kunnen bij uitstek een sleutelfunctie vervullen bij het bevorderen van cultuurparticipatie. Hoewel in de afgelopen jaren de bezoekersaantallen in musea een stijgende lijn vertoonden (inmiddels is er overigens sprake van een stabiliserende, zo niet dalende tendens), moet geconstateerd worden dat bepaalde groepen nog steeds nauwelijks aan museumbezoek deelnemen. Ook uit recent onderzoek blijkt weer dat dit met name de lager-opgeleiden en de allochtonen betreft. Juist in een maatschappij die zich steeds meer laat kenmerken als een multi-culturele samenleving, dienen de musea het als een extra uitdaging te beschouwen om de niet-autochtone Nederlanders deelgenoot te laten zijn van een culturele en maatschappelijke omgeving waar zij thans ook deel van uitmaken. Hierdoor kan een zinvolle bijdrage geleverd worden aan de noodzakelijke integratie welke ten grondslag dient te liggen aan een harmonieuze multi-culturele samenleving met respect voor elkaars normen en waarden.

In dit verband zal het voor musea, meer dan voorheen, noodzakelijk worden een actief doelgroepenbeleid te gaan ontwikkelen. Nog teveel heeft het museum, onder meer bij het ontwikkelen van educatieve producten, gehandeld vanuit de aanbod-zijde, en zich te weinig georiënteerd op de vraagzijde vanuit de markt.

Voor musea vormt tevens het onderwijs een middel om cultuurparticipatie te bevorderen. In de afgelopen jaren zijn kerndoelen voor basisonderwijs en basisvorming in wetgeving vastgelegd. Dit biedt musea de mogelijkheid om de relatie museum-onderwijs te verdiepen. Dit temeer daar ook in het rijksbeleid beleidslijnen zullen worden ontwikkeld om de samenwerking tussen het onderwijs en de culturele instellingen te intensiveren.

De BMS zal, zo mogelijk in samenwerking met ondermeer de stichting BRG en de stichting BISK, initiatieven ontwikkelen om binnen de provincie Noord-Brabant cultuurparticipatie, met name de relatie musea-onderwijs, te versterken.

Cultuur(historisch) toerisme

Er is duidelijk sprake van een groeiende belangstelling voor het cultureel erfgoed. Ook in termen van toerisme en recreatie treedt deze belangstelling steeds meer op de voorgrond. De markt van het toerisme en de recreatie omvat een enorm groot publiekspotentieel. Een potentieel waarvan ook de culturele instellingen, en met name de musea, de vruchten zouden kunnen plukken. In sommige provincies heeft dit inmiddels geleid tot het ontwikkelen van toeristisch/recreatieve producten op cultuurhistorische basis. Monumenten, landschappen, historische steden en musea worden in een totaalpakket, meestal gegroepeerd rondom een aantrekkelijk thema, aan het publiek aangeboden. Een dergelijke aanpak betekent niet alleen een versterking van de belangstelling voor en deelname aan ons cultureel erfgoed, maar is tevens een belangrijke impuls voor stedelijke en regionale economieën. Daarbij dient overigens steeds in ogenschouw te worden genomen dat te grote druk van het toerisme op cultuur(historische) objecten vermeden dient te worden. Cultuur(historische) waarden dienen niet ten koste te gaan van het toerisme. De culturele instellingen, de musea voorop, dienen niet, om alleen maar hun publieksbereik te verbreden, op jacht te gaan naar de toerist. De BMS acht het van groot belang dat, ook in de provincie Noord-Brabant, een provincie met een sterk historisch besef en tevens voorzien van een zeer groot toeristisch potentieel, met kracht de ontwikkeling van het cultuur(historisch) toerisme ter hand wordt genomen.

3.1.2 Ontwikkelingen in het Brabantse museumveld

De hierboven geschetste landelijke ontwikkelingen vinden ook hun neerslag op de ontwikkelingen binnen het Brabantse museumveld. Alvorens in kort bestek enkele ontwikkelingen in het Brabantse museumveld te signaleren wordt eerst ingegaan op het beleid dat de provincie Noord-Brabant sinds 1978 voert en heeft gevoerd ten aanzien van het museumbestel.

Provinciaal museumbeleid

Het vigerende provinciaal museumbeleid is gebaseerd op de reeds in 1978 door Provinciale Staten vastgelegde beleidsdoelstellingen, te weten:

- a) collectievorming en conservering van voorwerpen, die voor Noord-Brabant vanuit cultuurhistorisch oogpunt van bijzondere betekenis zijn;
- b) bevordering van het functioneren van musea in het algemeen door middel van het in stand houden van een provinciale steunfunctievoorziening en door middel van het verlenen van doelsubsidies aan musca.

In de uitwerking van het beleid betekenen de toen aanvaarde provinciale verantwoordelijkheden op museaal terrein het volgende:

- 1) het dragen van exploitatieverantwoordelijkheid voor het Noordbrabants Museum als provinciaal museum, en geen verdere verantwoordelijkheid of aanzienlijke medeverantwoordelijkheid te aanvaarden voor de instandhouding van andere musea in de provincie;
- 2) het instandhouden van een provinciale steunfunctievoorziening voor de musea, te weten de Brabantse Museumstichting;
- 3) het beschikbaar stellen van incidentele subsidies, te weten:
 - subsidieregeling 'Museumcollecties 1993';
 - subsidieregeling 'Verdeelprogramma Musea' (thans ondergebracht bij de BMS);
 - Rijksbijdrageregeling provinciale bevordering beeldende kunst.

Ontwikkelingen in Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft een hoge museumdichtheid die zich laat kenmerken door een grote verscheidenheid aan musea en museale initiatieven. Een verscheidenheid die zowel tot uitdrukking komt in aard en omvang van de instellingen alsook in de mate waarop inhoud wordt gegeven aan de uitvoering van de museale taken.

Het Brabantse museumveld heeft zich gedurende het laatste decennium langs een tweetal duidelijk te onderscheiden lijnen ontwikkeld. Enerzijds is dat de lijn van verdere schaalvergroting en professionalisering bij een aantal van de (middel)grote musea, anderzijds die van groei en differentiatie van het aantal kleine(re) musea en stagnatie bij de kwaliteitsontwikkeling bij een deel van deze groep.

Overigens moet hierbij op voorhand aangetekend worden dat de begrippen '(middel)grote' en 'kleine(re)' uiterst arbitraire begrippen zijn. Factoren die daarbij een rol spelen zijn onder meer: omvang en betekenis van de collectie, het publieksbereik (bezoekerscijfers), de omvang en mate van professionaliteit van het personeelsbestand, alsmede de financiële exploitatiemogelijkheden van het museum. En dan nog: binnen een provinciale context kan een museum als '(middel)groot' aangeduid worden, bij een landelijke weging slaat de balans ongetwijfeld anders uit.

De (middel)grote musea

De midden jaren '80 reeds gesignaleerde kwalitatieve versterking van de (middel)grote musea in onze provincie heeft zich ook daarna doorgezet.

Het Noordbrabants Museum heeft zich, mede door extra inspanningen van de provincie, kunnen ontwikkelen tot een volwaardig en goed geacommodeerd provinciaal museum. Doordat de provincie, voor wat betreft haar structurele exploitatieverantwoordelijkheid, uitsluitend gekozen heeft voor steun aan het Noordbrabants Museum, zijn de meeste van de overige (middel)grote musca afhankelijk van subsidiëring van de eigen lokale overheid. Het merendeel van de Brabantse gemeenten heeft in de achterliggende beleidsperiode haar verantwoordelijkheid ten opzichte van de eigen lokale musea genomen en de instituten in de gelegenheid gesteld zich verder te ontwikkelen in termen van kwaliteit en professionaliteit. Een en ander heeft gestalte gekregen door uitbreiding van het aantal dan wel verdere professionalisering van de staf en de overige medewerkers, uitbreiding van de bestaande huisvesting en/of volledige herhuisvesting en meer zorg en aandacht voor het collectiebeheer- en behoud. Dit laatste mede als gevolg van het van rijkswege geïnitieerde 'Deltaplan voor het Cultuurbehoud'. De aanduiding 'lokale musea' dient in dit verband gelezen te worden in relatie tot de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Voor wat betreft de thematiek van het verzamelgebied en publieksfunctie is een aantal van deze musea zeker aan te duiden van boven-

lokale betekenis, te weten van regionale, provinciale, landelijke en zelfs internationale betekenis. Toch moet geconstateerd worden dat een aantal van deze musea zich in een moeilijke positie bevindt, omdat ze de aansluiting op landelijke ontwikkelingen van verzakelijking en professionalisering dreigen te missen, waarbij op termijn de continuïteit van de instituten in gevaar kan komen.

Ontwikkelingen/knelpunten die daarbij een belangrijke rol spelen zijn:

- De eisen inzake kwaliteit en professionaliteit vragen een steeds verdergaande deskundigheid en specialisering van museummedewerkers. Ontwikkelingen die met name gepaard gaan met een aanzienlijke stijging van de personeelslasten van de musea. Een stijging van kosten die weliswaar bijdraagt aan de verhoging van de kwaliteit van het museale product, maar zich niet of nauwelijks laat terugverdienen met inkomsten door verbreding van het publieksbereik;
- De verbetering van het museale product vraagt, naast meer personele deskundigheid, ook andere inspanningen van de musea. Musea bewegen zich in een markt waarin dienstverlening aan het publiek steeds belangrijker wordt. Een museum kan niet meer volstaan met het uitsluitend presenteren van een collectie of een tijdelijke tentoonstelling. Additionele dienstverlening, zoals een museumcafé, een museumwinkel, een auditorium met AV-presentaties of een goed toegankelijke studiezaal en/of bibliotheek dient voortaan onderdeel uit te maken van de museale bedrijfsvoering;
- Een aantal van de (middel)grote musea is voor wat betreft de personele inbreng mede afhankelijk van medewerkers die functioneren binnen de regeling van de sociale werkvoorziening (WSW). De loonkosten binnen de WSW hebben zich, voor wat betreft de doorberekening van de kosten in de richting van de afnemers (de musea), zodanig ontwikkeld dat enkele musea in ernstige problemen (dreigen te) geraken;
- De zorg voor de collectie in termen van collectiebeheer en -behoud. Het 'Deltaplan voor het Cultuurbehoud' heeft de musea meer bewust gemaakt van hun verantwoordelijkheid voor het eigen collectiebezit. Extra maatregelen op het gebied van passieve en actieve conservering zijn getroffen (o.a. verbetering van en/of uitbreiding van de depotfaciliteiten). Een en ander is uiteraard wel gepaard gegaan met een extra druk op de exploitatiebegrotingen;
- De gunst om het publiek. Nadat de jaren '80 een voortdurende stijging te zien gaven van de publieke belangstelling voor musea, heeft zich in de jaren '90 een trend ingezet van stabilisering en zelfs vermindering van het bezoek. De grenzen van museumbezoek lijken bereikt. In termen van toerisme, recreatie en vrije tijd moeten musea steeds meer opboksen tegen allerlei activiteiten, festivals en publieksmanifestaties die door derden worden aangeboden. De noodzaak voor een actief marketingbeleid dient zich aan. Musea staan, mede als gevolg van de verzakelijking of druk van overheden, onder toenemende druk om de bezoekerscijfers te verhogen. Daarbij wordt nogal eens voorbij gegaan aan het gegeven dat musea hun bestaan ontleenen aan de wens om cultuurgoed voor het nageslacht te bewaren. Aan deze opdracht zijn onontkoombaar kosten verbonden die zich niet direct laten terugverdienen;
- De verzakelijking dwingt de musea meer dan voorheen op zoek te gaan naar externe financiële bronnen. In toenemende mate vervullen ook de directies van de Brabantse musea een groot deel van hun tijd met het genereren van extra gelden, bijvoorbeeld via sponsoring. Maar recente ervaringen leren dat ook hier de grenzen van de mogelijkheden niet onbepaald zijn en dat het in sommige gevallen maar zeer de vraag is of de 'cost voor de baet' uitgaat.

Bovengenoemde ontwikkelingen hebben zowel betrekking op de grote musea alsook op de categorie van de middelgrote. Hoewel de aanduiding grote en middelgrote musea steeds een relatieve waarde heeft, moet geconstateerd worden dat met name de middelgrote musea in de provincie Noord-Brabant zich op een breukvlak bevinden voor wat betreft hun mogelijkheden en toekomstperspectief. Er zal gezocht moeten worden naar oplossingen om het hoofd te kunnen bieden aan de nieuwe omstandigheden. Daarbij is het van belang dat, mede in gezamenlijk verband, plannen worden ontwikkeld waarbij ook het bestuurlijk overleg tussen de gemeenten wordt betrokken.

De kleine(re) musea

Het Brabantse museumbestel wordt tevens in belangrijke mate gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan kleine(re) musea. Musea die enerzijds zijn voortgekomen uit min of meer uit de hand gelopen hobby's van particuliere verzamelaars of, uit betrokkenheid met de lokale en regionale geschiedenis (heemkunde musea en oudheidkamers). Veel van deze musea functioneren op basis van een beperkte financiële inzet van de eigen lokale overheid en de inzet van vele enthousiaste vrijwilligers.

Mede dankzij de ondersteuning vanuit de Brabantse Museumstichting is bij een aantal van deze musea met betrekking tot de museale taken de nodige vooruitgang geboekt.

Een aantal van deze musea is opgericht in de jaren '70 en '80 en veelal staan de oorspronkelijke oprichters en beheerders nog aan het roer.

In het jaarverslag 1995 van de Raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur (WOC) heeft dr. G. Rooijackers in zijn essay 'In memoriam of pro memorie' op basis van een grondige analyse de problematiek van de kleine musea in Noord-Brabant helder uiteengezet. Terecht komt hij in zijn beschouwing tot de conclusie dat een aantal van deze instellingen, zelfs al zullen zij t.z.t. kunnen voldoen aan de criteria van de museumnormering, gedoemd is tot een marginaal bestaan of eenvoudigweg verdwijnen.

Dit laatste mag geen reden zijn om tegen elke prijs een bepaald museumbestel in stand te houden. Musea maken deel uit van de dynamische samenleving, die voortdurend onderhevig is aan veranderingsprocessen. Processen waaraan ook de musea zich dienen aan te passen. Als er noch een inhoudelijk, noch een maatschappelijk, noch een politiek draagvlak aanwezig is om een museum in stand te houden dan zal in dat geval het doek maar moeten vallen.

Maar binnen een ontwikkeling van professionalisering, schaalvergroting en verzakelijking wordt de positie van kleine musea steeds nijpender. En in die zin is het pleidooi van de heer Rooijackers terecht om niet te blijven wachten totdat het probleem van de kleine musea zichzelf saneert, doordat de exploitatie op een gegeven moment niet meer is vol te houden. Een sanering, die volgens Rooijackers dan wel voorbijgaat aan de kwaliteit van collecties of aan het belang van bepaalde instellingen voor het collectieve geheugen. Er zal derhalve op inhoudelijke, cultuurhistorische en volkskundige gronden naar oplossingen gezocht moeten worden om ook deze categorie van musea uitzicht te bieden op continuïteit en een kwalitatief bestaan. Rooijackers houdt een pleidooi voor 'regionale museale integratie', het zgn. ecomuseum-concept.

Reeds in eerdere beleidsnota's heeft de VMB en de BMS op de noodzaak van meer afstemming en samenhang van het museale aanbod in Noord-Brabant gewezen. In dat verband werden oplossingen genoemd als samenwerking (streekconservator) en/of concentratie (streekmuseum).

De BMS acht het noodzakelijk dat binnen de komende beleidsperiode initiatieven worden gestimuleerd die een werkelijke oplossing kunnen gaan betekenen voor de kleine musea.

De totstandkoming van dergelijke regionale initiatieven, waarbij uiteindelijk meerdere lokale overheden direct danwel indirect zullen zijn betrokken, is met name gebaat met een provinciaal museumbeleid dat dergelijke initiatieven stimuleert. De BMS wil daarbij een initiërende en stimulerende rol vervullen, doch dient daartoe ook toegerust te worden met enige instrumenten.

Herijking provinciaal beleid

Zoals hierboven geschetst heeft zich sinds 1978 zowel beleidsmatig alsook inhoudelijk een groot aantal ontwikkelingen voorgedaan in de Nederlandse museumwereld. Ontwikkelingen die ook in Noord-Brabant tot wijzigingen van de museale infrastructuur hebben geleid. Sindsdien heeft, afgezien van een actuele bijstelling in de notitie 'Provinciaal museumbeleid, 1988', een fundamentele (her)ijking van het provinciaal museumbeleid niet meer plaatsgevonden.

Het provinciaal museumbeleid is gericht op het bevorderen van het functioneren van de musea in Noord-Brabant. De BMS is van mening dat, gelet op de problemen van zowel de (middel)grote alsook van de kleine musea, van het provinciaal bestuur een stimulerende impuls dient uit te gaan bij het vinden van de meest geschikte oplossingen die uiteindelijk kunnen resulteren in een museumbestel dat past bij een ambitieniveau de provincie Noord-Brabant waardig.

3.1.3 Het beleid 1997-2000 van de Brabantse Museumstichting

Bij de oprichting heeft de BMS vastgesteld zich in haar dienstverlening te willen richten op musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven. Daarbij is het uitgangspunt de vraag of de musea en de museale initiatieven en activiteiten een aanzet bevatten tot kwaliteitsontwikkeling. Zoals wij ook reeds in ons Werkplan 1994-1996 hebben verwoord, zijn de begrippen kwalitatief en kansrijk in dit verband onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarbij wordt kwaliteit beoordeeld op basis van de mate waarop door een instelling inhoud wordt gegeven aan de uitvoering van de museale taken, zijnde behoud, registratie en documentatie, presentatie, educatie en wetenschappelijk onderzoek.

In het kader van het leveren van bijdragen aan de kwaliteitsontwikkeling van het Brabantse museumveld onderscheidt de BMS een drietal hoofdkerntaken, te weten:

- 1) **praktijkbegeleiding en advisering;**
- 2) **(beleids)ondersteuning en coördinatie;**
- 3) **deskundigheidsbevordering en scholing.**

De verantwoording van de budgetfinanciering van de BMS zal voortaan op bovengenoemde hoofdkerntaken gaan plaatsvinden.

De eerder geschetste lijnen waarlangs het museumbestel in de provincie Noord-Brabant zich gedurende het laatste decennium heeft ontwikkeld, staan aan de basis van de kaders waarbinnen het beleid van de Brabantse Museumstichting voor de periode 1997-2000 nader vorm zal krijgen. In concreto wil dat zeggen een beleid waarin de aandacht zich zowel richt op de categorie van de (middel)grote musea als van de kleine(re) musea. De betrokkenheid van de BMS met betrekking tot de introductie van museumnormering betreft het gehele Brabantse museumveld. Binnen de drie hierboven genoemde hoofdkerntaken zal het beleid zich concentreren op:

- Introductie van museumnormering/museumregister;
- Het totstandbrengen van structurele museale overleg-/samenwerkingsplatforms;
- Het bevorderen van een grote-steden-overleg;
- Het bevorderen van een doelmatig en doelgericht aanwenden van incidentele provinciale subsidiegelden;
- Het bevorderen van het cultuur(historisch) toerisme;
- Deskundigheidsbevordering en scholing.

3.2 Praktijkbegeleiding en advisering

3.2.1 Museumnormering/Museum Register

Volgens haar statuten richt de Brabantse Museumstichting zich op het ondersteunen van musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven. De begrippen kansrijk en kwalitatief zijn moeilijk in objectieve termen te vangen. Het mogelijk hanteren van criteria kan echter een belangrijk instrument zijn om musea te kunnen beoordelen, ook in termen van kansrijk en kwaliteit. Vanuit het hanteren van criteria zal vervolgens een koppeling gelegd kunnen worden tussen de dienstverlening welke vanuit de BMS wordt verleend aan de Brabantse musea. De vraag aan welke musea de BMS haar diensten verleent en op grond waarvan, kan hiermee beantwoord worden.

In de periode 1992-1994 heeft de NMV-commissie 'Museumnormering', waarvan de directeur van de BMS secretaris was, de basis gelegd voor het introduceren van een Nederlandse museumnormering. Eind 1994 dreigde de voortgang rondom de introductie van museumnormering in het slop te geraken wegens een weigering van het toenmalige ministerie van WVC om een pilotproject te financieren. In het voorjaar van 1995 hebben de NMV en het LCM besloten om gezamenlijk verder te gaan met het normeringstraject.

Engeland als voorbeeld

De introductie van museumnormering is gebaseerd op het reeds in Engeland geïntroduceerde model. In Engeland heeft de invoering van registratie geleid tot een aantal positieve resultaten, te weten:

- de rijks-, provinciale en gemeentelijke overheden zien museumregistratie als een betrouwbare indicatie van de kwaliteit van de activiteiten van de musea;
- bruikleengevers en schenkers krijgen nog meer het vertrouwen dat waardevolle objecten in goede handen zijn;
- sponsors zijn, steeds meer, van mening dat genormeerde musea hun ondersteuning waard zijn. Ook middelgrote en kleinere musea vinden een gewillig oor voor hun sponsoraanvragen;
- genormeerde musea worden beschouwd als instellingen die verantwoord met hun financiële middelen omgaan;
- registratie draagt er ook toe bij dat musea de nodige aandacht gaan besteden aan museummanagement, zorg voor de collectie en het geven van service aan het publiek;
- daarnaast draagt de registratie bij aan het ontwikkelen van begrip voor de diversiteit en effectiviteit van de museumsector.

ICOM definitie en normering

De eisen van de registratie zijn rechtstreeks uit de ICOM definitie (zie paragraaf 3.1) af te leiden. Bij de normering komen de volgende punten aan de orde:

1. het bezitten van een institutionele status en het permanent beschikken over een collectie;
2. het hebben van een op schrift gesteld beleidsplan met doelstellingen. Hierin wordt speciaal gelet op de behouds- en documentaire taak, de registratie van de collectie en het personeelsbeleid;
3. de financiële basis van het museum, naast subsidies ook de winstbesteding;
4. het doen van onderzoek naar de collectie;
5. het voorzien in basisvoorzieningen voor het publiek; dit gerelateerd aan de aard en schaal van het betreffende museum;
6. het zich houden aan de wettelijke eisen.

Beoordeling

Op basis van de door het museum aangeleverde documenten en bescheiden zal het bureau van de BMS een advies uitbrengen aan de voor de provincie Noord-Brabant in te stellen 'Beoordelingscommissie'.

Deze commissie zal bestaan uit een onafhankelijk voorzitter, twee door de NMV aangewezen leden, de directeur van de BMS (in zijn hoedanigheid als provinciaal museumconsulent) en een collega provinciaal museumconsulent.

De registratie

Op basis van het advies van de BMS zal de beoordelingscommissie een besluit nemen tot:

1. **volledige registratie**; dit houdt in dat het museum voldoet aan alle betreffende criteria;
 2. **voorlopige registratie**; wat inhoudt dat het museum nog niet aan alle criteria voldoet, maar de bereidheid toont en de intentie heeft, om binnen een redelijke termijn aan de vereiste criteria te voldoen, echter binnen een periode van maximaal drie jaar. Deze musea zullen vanuit het bureau van de BMS en zo nodig tevens vanuit de NMV, extra ondersteuning krijgen bij het wegwerken van de tekortkomingen;
 3. **uitstel van registratie**; dit houdt in dat de beoordelingscommissie over te weinig informatie beschikt om tot een weloverwogen beslissing te komen. Een beslissing tot opname kan alleen worden genomen wanneer het museum alsnog, binnen een half jaar, de benodigde informatie ter beschikking stelt;
 4. **niet in aanmerking komend voor registratie**; dit geldt voor die musea die niet in staat zijn aan te tonen dat zij aan de vereiste criteria kunnen voldoen, of er niet aan (willen) voldoen.
- Bij 'voorlopige registratie' en 'uitstel van registratie' zal worden overlegd over de hierna te nemen stappen.

Personele gevolgen voor de BMS

De introductie van museumnormering is een zeer arbeidsintensief initiatief. Alle daarvoor in aanmerking komende musea zullen nauwgezet aan een analyse moeten worden onderworpen. De BMS acht het van het grootste belang dat aan de introductie een zeer hoge prioriteit dient te worden toegekend, maar realiseert zich tevens dat binnen de huidige personele bezetting het niet mogelijk zal zijn om, er van uitgaande dat alle overige taken en werkzaamheden eveneens naar behoren dienen te worden uitgevoerd, zonder extra personele inzet deze taak uit te voeren. Op basis van ervaringen, ondermeer vanuit Engeland en eigen calculaties uitgevoerd binnen NMV/LCM verband, achten wij het mogelijk om, met inzet van een tijdelijke projectmedewerker, de normering in 2 jaar af te ronden. Indien een tijdelijke projectmedewerker niet aan de BMS-formatie zal kunnen worden toegevoegd, ziet de BMS zich genoodzaakt, er nogmaals van uitgaande dat aan de normering de hoogste prioriteit wordt toegekend, het eigen personeelspotentieel in te zetten. Dit zal evenwel tot gevolg hebben dat met betrekking tot de uitvoering van de overige hoofdkerntaken een pas op de plaats zal worden gemaakt.

3.2.2 Overige praktijkbegeleiding en advisering

Elk jaar weten vele musea in Noord-Brabant hun weg te vinden naar het bureau van de BMS om begeleiding bij de uitvoering van of advies over de te onderscheiden museumtaken. Mede als gevolg van de introductie van 'museumnormering' zal ongetwijfeld door de musea een extra beroep gedaan worden op de BMS. Individuele praktijkbegeleiding en advisering zijn en blijven de komende jaren essentiële onderdelen van de werkzaamheden van de BMS.

3.2.3 Collectiemobiliteit

'Collectieverkeer (ruil, bruikleen, schenking) tussen musea onderling vormt het belangrijkste instrument bij het versterken van de kwaliteit van de collecties', schreef de minister van WVC in 1990 in de nota *Kiezen voor kwaliteit*.

Musea zijn zich in toenemende mate bewust van de noodzaak hun collectie volgens bepaalde weloverwogen criteria te ordenen. Die ordening van de collectie, bij voorkeur aan de hand van een collectieplan, leidt tot het inzicht dat bepaalde voorwerpen niet (meer) in het museum thuishoren. Deze voorwerpen leggen in dat geval een onevenredig groot beslag op de beheer- en behoudsvoorzieningen van het museum. Het is echter goed denkbaar dat deze voorwerpen elders binnen de 'Collectie Nederland' beter tot hun recht komen.

Als volgende stap na het 'Deltaplan voor het Cultuurbehoud' legt staatssecretaris Nuis het accent op samenwerking op het terrein van museale collecties. 'Uitruil', bruikleen en overdracht tussen musea en afstoting spelen daarbij een belangrijke rol.

De BMS is voornemens om binnen de beleidsperiode, in samenwerking met het LCM, de NMV en de RBK (na 1.1.1997 gefuseerd met CL en OR in Nederlands Instituut voor Cultuurbehoud) een stimulerende rol te gaan vervullen bij het op gang brengen van collectiemobiliteit en aanscherping van het collectiebeleid van musea.

3.2.4 Materiële dienstverlening

Het uitleendepot van bruikleengoederen zal komende beleidsperiode vooralsnog gecontinueerd worden. Tijdens deze periode zal opnieuw kritisch gekeken worden in hoeverre deze dienstverlening zal moeten worden gecontinueerd dan wel worden afgebouwd. Geconstateerd wordt dat het beroep dat wordt gedaan op het uitleendepot begint af te nemen. Verscheidene bruikleennemers zijn inmiddels overgaan tot de aanschaf van eigen materialen. Daarnaast vraagt, in verband met onderhoud en afschrijving, de dienstverlening op het gebied van AV-apparatuur de nodige personele begeleiding en hoge financiële offers, waar maar zeer bescheiden inkomsten tegenover staan. De dienstverlening op het terrein van de passieve conservering (beschikbaar stellen van meet- en regelapparatuur op het gebied van licht-en klimaatbeheersing) zal wel worden uitgebreid.

3.3 (Beleids)ondersteuning en coördinatie, signalering en sturing

3.3.1 Platform Brabantse musea

Binnen de Nederlandse museumwereld is een cultuuromslag gaande. Er is een beweging naar meer zelfstandigheid, zakelijker optreden en meer kostenbewust opereren. Ontwikkelingen die ook zwaar weer kunnen betekenen. Overheden knabbelen steeds meer aan budgetten, subsidiënten willen steeds meer in de melk te brokkelen hebben, steeds meer grip krijgen op de taken die de musea uitoefenen. Met name de grote(re) professionele musea worden met deze ontwikkelingen geconfronteerd.

De problematiek van de kleine(re) musea is van een andere orde, maar daarmee niet minder zorgwekkend. Deze kleine instellingen werken vaak met vele vrijwilligers en kennen, zoals dr G. Rooijackers in zijn reeds eerder gememoreerde essay in het jaarverslag 1995 van de Raad WOC terecht formuleert, zonder daarbij afbreuk te willen doen aan de aanwezige deskundigheid, een lage graad van professionaliteit. Met name de toekomst van deze musea baart de nodige zorgen.

Hoewel de BMS-Museumdagen (1994: 's-Hertogenbosch; 1995: Bergen op Zoom) zich mogen verheugen in een ruime en brede belangstelling van vele partijen die bij het werkveld zijn betrokken, vervullen deze dagen niet de gewenste platformfunctie die o.m. de ledenvergadering had bij de VMB.

Voor zowel de (middel)grote als voor de kleine(re) musea wil de BMS een platformfunctie vervullen. Een platform voor overleg, voor samenwerking en voor deskundigheidsbevordering. Bovengenoemde ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat wij tot de conclusie zijn gekomen dat de BMS in haar dienstverlening en productontwikkeling zich dient te oriënteren op beide groepen van musea. In concreto zal de BMS voor beide groepen een afzonderlijk platform gaan creëren waar gemeenschappelijke aandachtspunten en problemen aan de orde kunnen worden gesteld;

Aandachtspunten voor het platform 'grote musea' zijn o.m.:

- samenwerking bij productie van tentoonstellingen, catalogi, e.d.;
- afstemming van beleidsvoornemens;
- gezamenlijke publieksbenadering; marktonderzoek en evaluatie;
- afstemming van collectiemobiliteit;
- personele samenwerking (museumpool);
- uitwisseling van kennis en ervaring.

Aandachtspunten voor het platform 'kleine musea' zijn o.m.:

- introductie van het streekconservatorschap;
- ontwikkeling van het zgn 'eco-museum' model;
- samenwerking op het gebied van publiciteit;
- uitwisseling van kennis en ervaring.

3.3.2 Grote-steden-overleg

De vijf grote steden in de provincie nemen binnen de provincie een bijzondere plaats in. Niet alleen in sociaal en economisch opzicht ontwikkelen de steden in gezamenlijkheid nieuwe initiatieven om hun positie t.o.v. de Randstad te handhaven danwel te versterken. Ook op cultureel gebied worden, in convenant-overeenkomsten, zaken gezamenlijk aangepakt.

Het lijkt de BMS een goede gedachte om ook de musea in deze grote steden in een gezamenlijke dialoog met het provinciaal bestuur bij elkaar te brengen teneinde plannen te entameren waarmee het Brabantse museumveld zich naar omvang en kwaliteit kan gaan spiegelen aan reeds ontwikkelde initiatieven in andere provincies.

Groningen en Limburg mogen daarbij als voorbeeld dienen. De BMS is bereid in deze dialoog een trait-d'union-functie te vervullen, danwel nadere ondersteuning te bieden bij en uitvoering te geven aan de realisatie van een dergelijk overleg.

3.3.3 Cultuur(historisch) toerisme

Noord-Brabant heeft een belangrijk aanbod van steden, landschappen, landgoederen, monumenten en musea. Een aanbod waarop een sterk cultuur(historisch) toerisme zou moeten kunnen worden ontwikkeld. Ontwikkelingen in andere provincies laten zien dat er bij het publiek een groeiende belangstelling bestaat voor het cultureel erfgoed. In Noord-Brabant zijn evenwel nog maar weinig initiatieven op het gebied van het cultuur(historisch) toerisme tot ontwikkeling gebracht. Bij de ontwikkeling van een effectief cultuur(historisch) product kunnen de Brabantse musea ongetwijfeld een belangrijke sleutelpositie innemen.

In de recent verschenen notitie 'Cultuur Centraal in Brabant' heeft het provinciaal bestuur vastgelegd, via een integrale aanpak binnen het provinciale beleid, een verantwoord cultuur(historisch) toerisme te willen bevorderen. Extra middelen, zij het uiterst beperkt, zijn daarvoor beschikbaar gesteld uit het budget voor de monumentenzorg. Terecht wordt door de provincie het adjectief 'verantwoord' gehanteerd. Een verantwoord cultuur(historisch) toerisme dient namelijk te resulteren in een duurzame ontwikkeling van het toerisme én een blijvende zorg voor het behoud en beheer van het cultureel erfgoed.

Voor de planontwikkeling ziet het provinciaal bestuur in de eerste plaats een taak voor het Brabants Bureau voor Toerisme, dit in samenwerking met het culturele veld.

De BMS onderstreept het belang van cultuur(historisch) toerisme. Met name voor de Brabantse musea kan de ontwikkeling van een cultuur(historisch) product rondom bijvoorbeeld een historisch thema een extra stimulans betekenen voor het vergroten van het publieksbereik. Dit temeer daar museumbezoek in toenemende mate is ingebed in een recreatieve (vrije)tijdsbesteding. Het moge duidelijk zijn dat de BMS zich gedurende de komende beleidsperiode sterk zal maken om bij de verdere planontwikkeling en implementatie van een cultuur(historisch) product een actieve rol te vervullen.

3.3.4 (Collectieve) publiciteit, promotie en communicatie

Museummagazine Noord-Brabant

Jaarlijks verzorgt de BMS de uitgave van het Museummagazine Noord-Brabant. Als product blijkt deze uitgave zowel bij de deelnemende musea alsook bij het museumpubliek zeer gewaardeerd te worden. Alle reden om er voor te pleiten dat het magazine blijft voortbestaan. Gedurende de beleidsperiode zouden wij wel nader willen bekijken of het niet mogelijk is een zodanig financieel/commercieel draagvlak voor het magazine te realiseren dat de uitgave, in directe kosten niet meer deels hoeft te leunen op de begroting van de BMS. Met name wordt daarbij gedacht aan het uitbreiden van het aantal commerciële adverteerders.

Museumpeil

Voor een steunfunctieorganisatie zoals de BMS is het overdragen van informatie aan en goede communicatie met het Brabantse museumveld onontbeerlijk. Museumpeil, het collegiaal informatieblad van musea, is voor dit doel een uitstekend medium. Inmiddels participeren 6 provincies in de gezamenlijke uitgave van het algemene deel, terwijl de BMS verantwoordelijk is voor de redactionele samenstelling van het eigen provinciale katern.

Promotie-tentoonstelling Brabantse musea

Voor promotiedoeleinden (bijvoorbeeld presentaties in openbare bibliotheken, deelname aan culturele manifestaties, e.d.) beschikt de BMS over een eigen promotie-tentoonstelling. Ook gedurende de komende beleidsperiode zal deze promotie-tentoonstelling aan geïnteresseerden worden aangeboden en zonodig zelf door de BMS worden ingezet bij deelname aan culturele manifestaties (bijvoorbeeld Drie Historische Dagen, 4-5-6 oktober 1996, provinciehuis 's-Hertogenbosch).

Nieuwe initiatieven

De BMS spreekt de hoop uit dat de binnen de komende beleidsperiode te starten platforms van 'grote' en 'kleine' musea (zie paragraaf 3.3.1) mogen leiden tot nieuwe gezamenlijke initiatieven op het gebied van promotie en communicatie. De BMS is bereid daarbij een intermediaire en/of coördinerende rol vervullen.

3.3.5 Provinciale subsidies

Naast de structurele subsidiëring van het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch, het Noordbrabants Natuurmuseum te Tilburg en de BMS, kent de provincie een drietal doelsubsidiemogelijkheden voor musea. In 1994 zijn de gelden van het verdeelprogramma met betrekking tot de musea overgedragen aan de BMS. De subsidiegelden t.b.v. de subsidieregeling museumcollecties wordt nog beheerd door de provincie. Het provinciaal bestuur is voornemens om de subsidiegelden voor musea m.b.t. 'beeldende kunst en vormgeving' eveneens over te dragen aan de BMS.

Verdeelprogramma Musea

Zoals reeds in hoofdstuk I (Evaluatieperiode 1992-1996) is geformuleerd, heeft de BMS zich uitgesproken voor substantiële ondersteuning van een beperkt aantal initiatieven. Initiatieven die gekenmerkt worden door kwaliteit en mogelijkserwijs als vernieuwend en/of grensverleggend kunnen worden aangemerkt. Voor de komende beleidsperiode zal deze lijn worden gecontinueerd, maar wel wordt overwogen om binnen het totaal beschikbare budget een onderscheid te maken tussen het ondersteunen van initiatieven afkomstig van de grotere professionele musea en van de kleine(re) musea. Criteria als kwaliteit, vernieuwend en/of grensverleggend zijn voor laatstgenoemde groep van musea moeilijk te realiseren uitgangspunten voor hun activiteiten. De initiatieven die hier ontstaan, hebben toch eerder betrekking op een beter peil brengen van de basisactiviteiten. Een bijdrage vanuit het verdeelprogramma kan daarbij als een belangrijke stimulans fungeren op weg naar een meer bedrijfsmatig en professioneel functioneren. De budgetten die vanuit deze groep van musea worden gevraagd zijn ook meestal van een andere orde van grootte dan van de grote professionele musea. Om te voorkomen dat door de omvang van de grootschalige projecten op voorhand het gevaar van uitputting ontstaat, kan het aanbrengen van een budgettaire scheiding mogelijk meer ruimte bieden om ook de kleine, maar toch zinvolle initiatieven te honoreren.

Subsidieregeling 'Museumcollecties 1993'

De subsidieregeling Museumcollecties 1993' dateert in oorsprong al vanaf 1979. In 1993 werd mede, op advies van de Vereniging van Musea in Brabant (thans BMS) de regeling gewijzigd. In het VMB rapport 'Vergaren versus bewaren' (1991) werd geconcludeerd dat de regeling door de Brabantse musea in het algemeen positief werd ontvangen en dat de regeling zeker voldeed aan een behoefte. De meeste musea achtten de werkingssfeer van de regeling evenwel te beperkt. In het rapport werd aanbevolen om de maatregelen betreffende passieve en actieve conservering van museumcollecties tevens binnen de regeling te laten vallen. De regeling werd aldus gewijzigd.

Hoewel de doelstelling van de regeling 'musea in de gelegenheid stellen een financiële bijdrage te ontvangen voor aankoop, conservering of restauratie van museumvoorwerpen' gehaald wordt, blijkt deze regeling in termen van bruikbaarheid en toegankelijkheid ernstig tekort te schieten. Doordat aan de regeling geen verdere procedure van aanvraag of beoordeling ten grondslag ligt, geldt het principe 'wie het eerst komt het eerst maalt'. Dit leidt ertoe dat zowel in 1995 alsook in 1996 het volledige budget binnen een maand aan de musea werd toegekend. Een niet gewenste situatie en bijstelling van de regelgeving is om die reden dringend noodzakelijk.

De snelle uitputting van de middelen is tevens een gevolg van het feit dat het budget sinds 1979 praktisch ongewijzigd is gebleven. Het startbudget is in de loop der jaren slechts trendmatig aangepast. Andere ontwikkelingen hebben daarbij in het geheel geen rol gespeeld. Hierbij willen wij o.m. duiden op:

- het intensieve beroep dat door de musea op de regeling wordt gedaan;
- de toegenomen professionalisering van het Brabantse museumbestel en derhalve onder meer hogere financiële inspanningen voor aankoop, respectievelijk conservering en restauratie van museumcollecties;
- de ontwikkeling van de markt. De prijsniveaus zijn in de tussenliggende periode zodanig gestegen dat de trendmatige aanpassingen in zijn geheel geen enkele pas houden met de actuele prijsontwikkelingen.

Het is om die reden dat wij er sterk voor pleiten om, gelet op de behoefte bij de musea aan een dergelijke ondersteuning en de hoge waardering welke van die zijde voor de regeling wordt uitgesproken, het budget, mede gelet op bovengenoemde ontwikkelingen, te verhogen met een bedrag van f 200.000,-.

Samenvoegen van middelen

De BMS stelt zich op het standpunt dat de subsidieregeling 'Verdeelprogramma Musea', alsook de subsidieregeling 'Museumcollecties' een substantiële bijdrage dient te leveren aan de verbetering en versterking van de kwaliteit van het museumbestel in onze provincie. Teneinde een nog doelgerichter en doelmatiger aanwending van deze subsidiegelden te bereiken pleiten wij ervoor om beide subsidiebudgetten samen te voegen en onder te brengen bij een nieuw te initiëren provinciaal museumbudget 'incidentele subsidies'.

Musea in Noord-Brabant zouden op dat budget een beroep moeten kunnen doen ten behoeve van aankopen, restauraties, projecten, manifestaties, publicaties, conserverende maatregelen en publiekgerichte activiteiten. Ook projecten die betrekking hebben op samenwerking, zouden voor honorering uit dit budget in aanmerking moeten komen.

Subsidieregeling 'Beeldende kunst en vormgeving'

In juni 1996 is de provinciale ontwerp-notitie 'Beeldende kunst en vormgeving' verschenen. Het beleid van de provincie inzake beeldende kunst en vormgeving zal ook in de toekomst gericht zijn op het stimuleren van de productie en ontwikkeling van beeldende kunst en het meer toegankelijk en beschikbaar maken daarvan voor een breder publiek. Via een zestal-beleidslijnen, waaronder het verlenen van subsidies aan musea voor aankoop van beeldende kunst, zal dit beleid nader worden gerealiseerd.

In het verlengde van het provinciale cultuurbeleid wordt met betrekking tot het beleid beeldende kunst en vormgeving, de nadruk gelegd op cultuurparticipatie en -educatie.

De BMS stelt zich op het standpunt dat in de ontwerpnotitie, in het bijzonder met betrekking tot cultuurparticipatie en -educatie, voorbijgegaan wordt aan de expliciete mogelijkheden die musea in dit verband kunnen bieden. Juist de musea zijn door hun taakstelling en activiteiten de geëigende instituten om beeldende kunst voor de provincie Noord-Brabant bijeen te brengen, te beheren en te presenteren aan de eigen bevolking. De in de musea aanwezige deskundigheid biedt een gedegen garantie dat op termijn een representatieve collectie beeldende kunst bijeen wordt gebracht van grote attractiviteit en blijvende waarde. De specifieke taak van musea om zorg te dragen voor structurele zorg voor en behoud van cultureel erfgoed staat, ook op de lange termijn, garant voor de instandhouding van het Brabantse beeldende kunst bezit.

Bezien in samenhang met de museale ervaring om door middel van publieksbegeleiding en educatieve projecten de bezoekers meer vertrouwd te maken met beeldende kunst en vormgeving, zijn musea bij uitstek geschikt om deze materie bij een breed publiek onder de aandacht te brengen.

Gelet op de hierboven geschetste betekenis van de musea met betrekking tot de beleidsdoelstellingen van cultuurparticipatie en -educatie, zijn wij van mening dat het voor de musea beschikbare budget van f 300.000,- daarmee in schril contrast staat. Daarnaast onderstrepen tevens de prijsontwikkelingen op de markt van de hedendaagse kunst, met name binnen het aanbod van hoogwaardige museale kwaliteit, dat het beschikbare budget de musea te weinig armslag biedt om adequaat op deze markt te kunnen opereren. De BMS pleit er derhalve voor het beschikbare subsidie voor de musea met een substantieel bedrag te verhogen.

Volgens de ontwerp-notitie is de provincie voornemens om de middelen voor aankopen voor musea onder te brengen bij de Brabantse Museumstichting. Vanuit onze statutaire doelstelling om musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven te ondersteunen, is de BMS graag bereid om zorg te dragen voor de verantwoorde besteding van de middelen onder de musea. Daarbij zal de BMS zich laten adviseren door externe deskundigen opdat op weloverwogen en inhoudelijke gronden deze gelden zullen worden aangewend. De externe deskundigen zullen fungeren binnen een daartoe in te stellen BMS-adviescommissie.

De BMS onderschrijft de stellingname van de provincie dat versnippering van de gelden ongewenst is. Met name de reeds hierboven geschetste problematiek van aanbod en kwaliteit maken een sterke selectiviteit bij de toekenning van de middelen noodzakelijk.

3.4 Deskundigheidsbevordering en scholing

De BMS beschouwt het aanbieden van een scholingsprogramma als een belangrijk instrument om een bijdrage te leveren aan de bevordering van de deskundigheid van museummedewerkers (professionalisering).

Verschillende provinciaal museumconsulentschappen, waaronder ook de BMS (en voorheen de VMB) hebben in voorgaande jaren de nodige ervaring opgedaan met het organiseren van cursussen en studiedagen. Kenmerkend daarbij was wel dat in elke provincie de ontwikkeling van de leermiddelen en het verzorgen van de cursussen zelfstandig werd gerealiseerd. Naast het aanbod van de bureaus van de provinciaal museumconsulenten organiseerden tevens diverse andere organisaties afzonderlijke cursussen in het kader van na- en bijscholing van de museummedewerkers. Een samenhangend cursusaanbod, met daarbij ondermeer een gedegen inhoudelijke afstemming, was niet voorhanden.

Deze constatering was voor het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) aanleiding om in het voorjaar van 1993 de stand van zaken te inventariseren.

Met het oog op het bevorderen van de onderlinge afstemming en coördinatie bij het organiseren en daadwerkelijk aanbieden van de cursussen is in 1994 een samenwerkingsverband tot stand gebracht tussen de NMV, het LCM en de Reinwardt Academie. Het cursusaanbod van dit samenwerkingsverband staat bekend als 'Basis- en bijscholing deskundigheidsbevordering Nederlandse museummedewerkers'.

De NMV coördineert het project terwijl de Reinwardt Academie en het LCM de verantwoordelijkheid dragen voor de organisatie en het aanbod van de cursussen.

3.4.1 Basisscholingsprogramma

Op grond van de eerder genoemde inventarisatie heeft het LCM zich tot taak gesteld een basisscholingsprogramma te ontwikkelen dat uitdrukkelijk medio 1997 in het gehele land kan worden aangeboden.

Het basisscholingsprogramma heeft betrekking op de vier hoofdtaakvelden van het museumwerk, te weten:

1. registratie en documentatie van collecties;
2. behoud en beheer van collecties;
3. publicistiek en P.R.;
4. bedrijfsvoering van musea (management).

Bij de ontwikkeling van dit basisscholingsprogramma heeft het LCM algemene voorwaarden geformuleerd waaraan het programma moet voldoen:

- **standaardisering** door het ontwikkelen van landelijke syllabi met omschreven eindtermen;
- **kwaliteitsbewaking** door (externe) toetsing en regelmatige evaluatie en actualisering;

- **continuïteit** in het aanbieden van cursussen;
- **toegankelijkheid** door een goede geografische spreiding van cursussen en door een zodanige prijsstelling dat cursussen voor alle musea bereikbaar zijn.

Op termijn wordt er naar gestreefd om, op grond van de standaardisering en kwaliteitsbewaking, het basisscholingsprogramma te voorzien van een certificaat.

De BMS heeft, als lid van het LCM, zich altijd zeer expliciet in positieve zin uitgesproken over bovengenoemde ontwikkelingen en participeert ook vanaf de start in de totstandkoming van dit basisscholingsprogramma.

In 1993 is de eerste landelijke syllabus 'Basiscursus Registratie en Documentatie' gerealiseerd. Aan de redactionele totstandkoming van deze syllabus hebben medewerkers van de BMS meegewerkt. Sinds 1994 is deze syllabus landelijk ingezet bij het verzorgen van de regionale/provinciale cursussen. De belangstelling voor deze syllabus is zodanig dat medio 1996 de gehele voorraad zal zijn uitgeput. Inmiddels is besloten dat een 2e, gewijzigde druk zal worden voorbereid.

De syllabus 'Basiscursus behoud en beheer van museumcollecties' zal medio 1996 verschijnen. De syllabi 'Basiscursus publiekstaken' en 'Basiscursus bedrijfsvoering van musea' zullen respectievelijk in het voorjaar en de zomer van 1997 verschijnen.

Follow-up

Tot op heden heeft de BMS nog geen koppeling aangebracht tussen deelname aan een basiscursus en een mogelijke (begeleiding)follow-up vanuit het BMS-bureau. In die zin kan gesteld worden dat er sprake was van een zekere vrijblijvendheid als het er om gaat of de overgedragen leerstof ook daadwerkelijk wordt toegepast.

Daarbij kan overigens de vraag gesteld worden of deelname vanuit een museum aan een basiscursus primair plaatsvindt om (nieuwe) medewerkers een basisscholing te geven, danwel of het museum in zijn uitvoering van de museumtaken (nog) niet voldoet aan het basisniveau en de cursus beschouwt als een eerste aanzet om dat basisniveau te gaan realiseren.

Bij gelegenheid van de evaluatie van de VMB door de Raad WOC (1992) werd van die zijde de suggestie aangedragen om duidelijke contracten af te sluiten bijvoorbeeld bij deelname aan cursusprogramma's. Een dergelijke aanpak lijkt ons niet haalbaar en ook niet wenselijk.

Wel zijn wij voornemens om voortaan na afloop van een gegeven cursus een werkbezoek te brengen aan de musea die aan de cursus hebben deelgenomen. Bij deze werkbezoeken zal bekeken worden of binnen het museum sprake is van een probleemstelling (in relatie tot de thematiek van de cursus) en zo ja, of bij de oplossing daarvan begeleiding vanuit de BMS gewenst is. Een en ander dient dan vervolgens te resulteren in een 'plan van aanpak', waarin de inbreng van beide partijen is vastgelegd.

3.4.2 Overige scholingsactiviteiten

Naast het basisscholingsprogramma biedt de BMS door middel van studiedagen, symposia en gelijksoortige bijeenkomsten een programma aan waarin meer specifieke onderwerpen worden behandeld die betrekking hebben op de museumtaken en de museale bedrijfsvoering. Studiedagen die voor de komende beleidsperiode onder meer zullen worden georganiseerd, hebben betrekking op het samenstellen van collectieplannen, het vervaardigen van lesbrieven, de omgang in het museum met bezoekers met een handicap.

3.4.3 Museumeducatie en onderwijs

Het basisonderwijs is al jaren een regelmatig geziene gast binnen de museummuren. Het voortgezet onderwijs is minder vaak in het museum te vinden. Van structureel contact met het onderwijs is in de meeste Brabantse musea echter (nog) geen sprake.

Voor musea bieden de ingrijpende veranderingen die in het voortgezet onderwijs plaats vinden

nieuwe mogelijkheden voor contact met deze vorm van onderwijs. In 1993 is de basisvorming ingevoerd voor alle 12- tot 15-jarigen. Voor deze vakken zijn kerndoelen geformuleerd en worden afsluitingstoetsen afgenomen. Plannen voor de Tweede Fase zijn in ontwikkeling. De geformuleerde kerndoelen en de toepassing van de TVS-formule (Toepassing, Vaardigheden en Samenhang) vormen nieuwe aanknopingspunten met het voortgezet onderwijs. Veel genoemd is het kerndoel met betrekking tot omgevingsgeschiedenis, maar ook voor techniek, milieu, niet-westerse culturen en kunst zijn er relevante kerndoelen.

De BMS zal meer aandacht gaan besteden aan de relatie musea en onderwijs. Uitgangspunt daarbij zal het omgevingsonderwijs zijn. Dat is bij uitstek de sterke kant van de musea. Er zal daarbij samenwerking worden gezocht met de stichting BRG, archieven en heemkundekringen en andere relevante instellingen. Gedacht wordt aan een project waaraan een aantal musea in de verschillende regio's kunnen deelnemen.

Verder kunnen de individuele musea natuurlijk rekenen op advisering en begeleiding bij hun eigen projecten op dit gebied.

3.5 Samenwerking

Provinciale samenwerking

Het Ieskistenproject Romanisering in Noord-Brabant en het educatief project 'Mensen, machines, monumenten en musea' zijn de eerste projecten waarbij de Brabantse Museumstichting en de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) hebben samengewerkt. Zoals reeds in hoofdstuk 2.3.2 is verwoord, hebben de ervaringen die tijdens deze projecten zijn opgedaan bij beide instellingen tot het inzicht geleid dat, met wederzijdse inbreng van de eigen deskundigheid, een goede synergie tot stand kan worden gebracht. Cultuurparticipatie en -educatie vormen hierbij nadrukkelijk de basis voor ook in de toekomst te ontwikkelen activiteiten en producten. Binnen de komende beleidsperiode zal daarom gestreefd worden naar versterking van de samenwerking. Met name met betrekking tot cultuurparticipatie en -educatie willen BRG en BMS in gezamenlijkheid nieuwe producten ontwikkelen. Daarbij zal tevens bezien worden in hoeverre op dit terrein de samenwerking tevens verbreed kan worden in de richting van het Brabants Instituut Steunfunctie Kunstzinnige Vorming (BISK).

Interprovinciale samenwerking

De stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) is voor de afzonderlijke bureaus van de provinciale steunfunctieorganisaties van onschatbare waarde gebleken. Daarom zal deze interprovinciale samenwerking worden gecontinueerd en zo mogelijk verder worden versterkt. Het bestuur van de stichting LCM heeft bij alle in het LCM participerende steunfunctieorganisaties erop aangedrongen dat zij er naar dienen te streven dat binnen de beleidsperiode vanuit elke organisatie een bijdrage in de stichting kan worden ingebracht opdat hiermee een formatieplaats, ter ondersteuning/begeleiding van collectieve projecten, kan worden gefinancierd. Voor de beleidsperiode 1997-2000 betreft dat een maximale bijdrage per organisatie van f 9.000,- per jaar. De BMS onderschrijft het streven van het LCM-bestuur en zal zich voor een dergelijke bijdrage sterk maken.

3.6 Huisvesting

De huisvestingsperikelen aan de Reitse Hoevenstraat te Tilburg zijn voor de korte termijn opgelost. Vanaf 1 september 1996 zal het bureau van de BMS onderdak vinden in een pand waarin tevens het bureau is gevestigd van het Centrum voor Amateurkunst Noord-Brabant (CVA). Dit bureau is eveneens te Tilburg gevestigd (zie 2.4).

Voor de toekomst heeft de BMS, samen met de Stichting Brabants Heem en de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) de intentie uitgesproken om binnen overzienbare termijn een gezamenlijke huisvesting te realiseren. Dit voornemen is mede ingegeven door de gedachte dat van

deze bundeling van drie instellingen, actief in het cultuurhistorische veld van Noord-Brabant, een belangrijke kwaliteitsimpuls kan uitgaan naar het werkveld. De bundeling kan tevens positieve gevolgen hebben op de individuele en gezamenlijke output van de instellingen. Bij het vinden van een geschikte locatie richten de partijen zich in eerste instantie op 's-Hertogenbosch.

3.7 Bureau-organisatie en personeel

bestuur

Bij de mutaties die in de beleidsperiode 1997-2000 binnen het bestuur plaatsvinden, wordt er naar gestreefd de geleidingen te versterken met vertegenwoordigers uit de sectoren 'financieel management' en 'toerisme en recreatie'.

personeel

De consultants 'publiekstaken', 'behoudstaken' en 'registratie en documentatie' zijn vakspecialisten die minimaal op HBO-niveau geschoold dienen te zijn. De huidige medewerkers voldoen aan deze kwalificatie. Bij de indiensttreding zijn deze medewerkers ingeschaald in een aanloop-schaal, welke een schaal lager is dan de gewenste functie-schaal. Binnen de beleidsperiode dient functieschaal-aanpassing plaats te vinden.

Zoals in paragraaf 3.2.1 al is aangegeven kent de BMS aan normering een hoge prioriteit toe. Binnen de huidige personele bezetting is het niet mogelijk om, er van uitgaande dat alle overige taken en werkzaamheden eveneens naar behoren dienen te worden uitgevoerd deze taak te verrichten. Met inzet van een tijdelijke projectmedewerker zou het mogelijk moeten zijn de normering in 2 jaar af te ronden.

Het secretariaat van de BMS is in de loop der jaren, ondanks de personele uitbreiding met de vakspecialisten, niet in capaciteit vergroot. De BMS beschikt momenteel over een secretariële ondersteuning van 0,75 fte. Gelet op de werkdruk, welke mede voortvloeit uit de secretariële ondersteuning van de vakspecialisten, dient het secretariaat te worden uitgebreid tot 1 fte. De consultants nemen in de huidige situatie noodgedwongen een deel van hun eigen administratieve/secretariële werkzaamheden op zich.

Voor na- en bijscholing van de eigen medewerkers beschikt de BMS binnen de huidige begrotingsopzet niet over daarvoor gereserveerde middelen. Juist gelet op de taakstelling die de BMS in het veld vervult (leveren van bijdragen aan professionalisering), alsmede op de snelle ontwikkelingen binnen de respectievelijke vakgebieden, wordt dit echter noodzakelijk geacht.

4. EXPLOITATIEOVERZICHT

	LASTEN	Begroting 1996	Meerjarenbegroting 1997 - 2000
1	<u>Activiteitenkosten</u>		
	Praktijkbegeleiding en advisering	f 13.850,--	f 17.500,--
	(Beleids)ondersteuning en coördinatie	f 20.000,--	f 22.500,--
	Deskundigheidsbevordering/scholing	f 7.000,--	f 10.500,--
	LCM-bijdrage	f _____,--	f 9.000,--
		f 40.850,--	f 59.500,--
2	<u>Bureaunkosten</u>		
	Salarisadministratie	f 9.500,--	f 11.500,--
	Verzekeringen	f 1.600,--	f 1.600,--
	Kantoorkosten (porti/tel./kantoorben.)	f 16.100,--	f 17.000,--
	Afschrijvingskosten	f _____,--	f 2.500,--
	Bibliotheek/abbonementen	f 3.500,--	f 4.500,--
	Reis- en verblijfkosten	f 10.250,--	f 10.250,--
	Bestuurskosten	f 7.900,--	f 7.900,--
		f 48.850,--	f 55.250,--
3	<u>Huisvestingskosten</u>		
	Huur	f 19.250,--	f 27.500,--
	Energiekosten	f 4.500,--	f _____,--
	Schoonmaak kantoren	f 2.450,--	f 2.750,--
		f 26.200,--	f 30.250,--
4	<u>Personeelskosten</u>		
	Personeelskosten (1996)	f 302.920,--	f 302.920,--
	Functieschaal-correctie	f _____,--	f 15.000,--
	Projectmedewerker Normering	f _____,--	f *
	Na-/bijscholing	f _____,--	f 3.500,--
	Uitbreiding secretariaat	f _____,--	f 11.500,--
		f 302.920,--	f 332.920,--
	TOTAAL	f 418.820,--	f 477.920,--

* In deze Meerjarenbegroting 1997-2000 zijn de personeelskosten voor een projectmedewerker Normering voor een periode van 2 jaar niet opgenomen.

BATEN	Begroting 1996	Meerjarenbegroting 1997 - 2000
5 <u>Subsidie provincie Noord-Brabant</u>	f 392.215,--	f 457.920,--
6 <u>Inkomsten uitleendepot</u>	f 17.000,--	f 15.000,--
7 <u>Inkomsten scholingsprogramma's</u>	f 3.100,--	f 5.000,--
8 <u>Dekkingstekort</u>	f 6.505,--	f ---,--
TOTAAL	f 418.820,--	f 477.920,--

4.1 Toelichting op het exploitatieoverzicht

Activiteitenkosten

Om naar behoren inhoud te kunnen geven aan de drie hoofdkerntaken, dient de BMS over een bij de taakstelling passend activiteitenbudget te kunnen beschikken. De verdergaande professionalisering van het museumvak vereist dat de BMS bij de realisatie van de eigen producten en de inrichting van de dienstverlening aan kan blijven sluiten bij deze ontwikkeling. Met name de kosten voor praktijkbegeleiding en scholing zijn in de loop der jaren sterker gestegen dan de budgettaire ruimte die daarvoor was gereserveerd. Dit mede als gevolg van de indiensttreding van de consultants 'behoudstaken' en 'registratie en documentatie'. Een inhaalcorrectie is dan ook dringend noodzakelijk.

Zoals in paragraaf 2.5 en 3.7 is verwoord, is de stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten voor de afzonderlijke bureau's van de provinciale steunfunctieorganisaties van onschatbare waarde gebleken. De in het LCM participerende partijen zijn overeengekomen er naar te streven dat binnen de beleidsperiode 1997-2000 vanuit elke organisatie een zodanige bijdrage in de stichting wordt ingebracht dat een gezamenlijke LCM-formatieplaats kan worden gerealiseerd.

Bureaunkosten

De salarisadministratie van de BMS werd tot op heden uitgevoerd door de Mgr. van den Boerstichting te Oss. Dit administratiekantoor droeg zorg voor een adequate dienstverlening tegen een bescheiden tariefstelling. Wegens reorganisatie zal met ingang van 1 januari 1997 de dienstverlening van dit kantoor evenwel worden beëindigd en ziet de BMS zich genoodzaakt de administratie elders onder te brengen. Een verhoging van kosten zal hiermee gepaard gaan.

Tot op heden hanteerde de BMS voor haar aanschaffingen geen afschrijvingskosten. De ontwikkelingen op het gebied van de automatisering en andere bureau-ondersteunende apparatuur vereisen echter dat tijdig in nieuwe apparatuur wordt geïnvesteerd.

Huisvestingskosten

Bij het opstellen van deze beleidsnota is wat betreft de huisvestingskosten uitgegaan van de situatie dat het bureau van de BMS tijdelijk gevestigd zal zijn in het pand waarin zich tevens het Centrum voor Amateurkunst Noord-Brabant bevindt. Aan deze huisvesting zijn iets hogere kosten verbonden ten opzichte van de oude situatie. De huur is voortaan inclusief de maandelijkse energielasten.

De kosten verbonden aan een gezamenlijke huisvesting van BMS, BRG, BH en mogelijk andere partijen worden buiten beschouwingen gelaten. Naar verwachting zal deze situatie pas aan het eind van de komende beleidsperiode geëffectueerd kunnen worden.

Personeelskosten

Bij de indiensttreding zijn de consultants 'publiekstaken', 'behoudstaken' en 'registratie en documentatie' ingeschaald in een aanloop-schaal, welke een schaal lager is dan de gewenste functie-schaal. Binnen de beleidsperiode dient functieschaal- aanpassing plaats te vinden.

Binnen de huidige begrotingsopzet zijn er geen middelen gereserveerd voor na- en bijscholing van de eigen medewerkers. Gelet op de taakstelling die de BMS in het veld vervult alsmede op de snelle ontwikkelingen binnen de respectievelijke vakgebieden, wordt dit echter noodzakelijk geacht.

Het secretariaat van de BMS is in de loop der jaren gelijk gebleven (0,75fte). Gelet op de werkdruk, welke mede voortvloeit uit de secretariële ondersteuning van de vakspecialisten, dient het secretariaat te worden uitgebreid tot 1 fte.

Inkomsten uitleendepot

In paragraaf 3.2.4. is aangegeven dat het beroep dat op het uitleendepot wordt gedaan, begint af te nemen. Binnen de komende beleidsperiode zal besloten moeten worden of ook na het jaar 2000 het depot wordt gecontinueerd. Met een lichte daling aan inkomsten dient in ieder geval reeds rekening te worden gehouden.

Inkomsten scholingsprogramma's

Naar verwachting zal, mede als gevolg van de introductie van museumnormering/museumregister, de belangstelling voor deelname aan het scholingsprogramma van de BMS stijgen. Daarnaast zal tijdens de beleidsperiode een tariefaanpassing plaatsvinden.

5. SAMENVATTING

De BMS nota *'Met zorg kiezen voor musea'* bevat een evaluatie over de periode 1992-1996 van de Vereniging van Musea in Brabant/Brabantse Museumstichting en de beleidsnota 1997-2000 van de Brabantse Museumstichting.

5.1 Evaluatie VMB/BMS 1992-1996

De evaluatie heeft betrekking op de beleidsperiode 1992-1996. Een periode die deels nog viel onder de verantwoordelijkheid van de Vereniging van Musea in Brabant, maar de evaluatie heeft voor het merendeel betrekking op de activiteiten van de Brabantse Museumstichting.

Van VMB naar BMS

Conform het advies van de Raad WOC werd het bestuur van de VMB in 1993 door het college van gedeputeerde staten van Noord-Brabant uitgenodigd om de steunfunctietaken los te koppelen van de verenigingstaken. Na intensief overleg met de leden van de VMB werd medio 1993 het principebesluit genomen om de activiteiten van de vereniging te beëindigen en de Brabantse Museumstichting op te richten.

De Brabantse Museumstichting stelt zich statutair ten doel:

'Het ondersteunen van musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven en activiteiten in de provincie Noord-Brabant en al hetgeen hiermede rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords'.

BMS Werkplan 1994-1996

In het voorjaar van 1994 verscheen het 'Werkplan 1994-1996' van de Brabantse Museumstichting. Naast informatie over de statutaire doelstelling en de bestuurlijke en personele structuur van de BMS, werd in het werkplan een aantal prioriteiten geformuleerd. Dat betrof aandacht voor de aanloopfase van de BMS, de relatie met het Brabantse museumveld, PR en representatie, ontwikkeling van criteria voor musea en kwaliteitsverbetering van het museale aanbod.

Op basis van de ervaringen mag geconcludeerd worden dat de omzetting van VMB in BMS geen problemen heeft opgeleverd. Zowel voor wat betreft de afname van de door de BMS ontwikkelde producten (scholingsprogramma's, projecten, e.d.) alsook voor wat betreft de individuele vraag van musea aan de BMS inzake advies, begeleiding en ondersteuning, kan gesteld worden dat de nieuwe status van de BMS geen extra barrières of drempels heeft opgeworpen om van dit steunfunctie-instituut gebruik te maken. Inmiddels is de naam van de BMS in het werkveld alom ingeburgerd.

Om de goede communicatielijnen met het werkveld te waarborgen organiseert de BMS eenmaal per jaar een BMS-Museumdag. Deze dag staat open voor allen die actief betrokken zijn bij het Brabantse museale, culturele en toeristisch/recreatieve werkveld. Deze bijeenkomsten mogen zich verheugen in een ruime en tevens brede belangstelling. Toch is de BMS van mening dat de communicatielijnen en overleglijnen naar het werkveld verder verstevigd dienen te worden.

In de periode 1992-1994 heeft de commissie 'Museumnormering' van de Nederlandse Museumvereniging (NMV), de basis gelegd voor het introduceren van een Museumregister. In dit register wordt een minimum-standaard voor een museum in Nederland vastgelegd. Helaas dreigde in 1994 de introductie van museumnormering in het slop te geraken. In het voorjaar van 1995 hebben de NMV en het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) besloten om gezamenlijk verder te gaan en werd een nieuwe werkgroep geformeerd. De BMS participeert actief in dit initiatief.

Een belangrijk streven van de Brabantse Museumstichting is erop gericht om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het museale aanbod in Noord-Brabant. De daartoe te ontwikkelen initiatieven zijn enerzijds gericht op deskundigheidsbevordering en scholing en anderzijds op het ontwikkelen van projecten en het verlenen van diensten (praktijkbegeleiding en advisering).

Gedurende de periode waarop de evaluatie betrekking heeft is een breed aanbod van cursussen en studiedagen gerealiseerd. Met de indiensttreding van twee (praktijk)consulenten heeft de BMS de scholingsactiviteiten en de praktijkbegeleiding van musea kunnen intensiveren, alsmede nieuwe projecten kunnen initiëren. In toenemende mate vindt tussen de provinciale steunfunctieorganisaties voor de musea interprovinciale samenwerking plaats. Een samenwerking welke gestalte krijgt binnen de stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM). In gezamenlijk verband worden projecten en activiteiten geëntameerd die uitstijgen boven de mogelijkheden welke binnen het eigen bureau te realiseren zijn. Voorbeelden daarvan zijn het project 'Basisscholing', het project 'Klimaatbeheersing' en het 'LCM-Dozenproject'. Onder eigen verantwoordelijkheid van de BMS zijn eveneens projecten uitgevoerd welke passen bij doel- en taakstelling van de stichting. Voorbeelden zijn onder meer het leskistenproject 'Romanisering in Noord-Brabant', het educatief project 'Mensen, machines, monumenten en musea' en het 'Mutsen- en pofferproject'. Naast de realisatie van projecten verleent het bureau van de BMS veelvuldig individuele praktijkbegeleiding aan musea en worden meestal in het verlengde daarvan adviezen verstrekt.

In bijlage I wordt een overzicht gegeven van de musea aan wie, naar aanleiding van een werkbezoek, ondersteuning is verleent. Mede dankzij deze ondersteuning heeft een aantal musea de afgelopen jaren een nieuwe weg in kunnen slaan.

Zowel op het gebied van collectieve publiciteit voor de musea, als ook met betrekking tot de eigen communicatie met het werkveld is de BMS actief. Belangrijk project op het gebied van collectieve publiciteit is het 'Museummagazine Noord-Brabant'. In 1993 werd besloten voor een gewijzigde redactionele aanpak alsmede een nieuwe vormgeving. Een in 1995 uitgevoerd publieksonderzoek leert dat de uitgave door het publiek zeer wordt gewaardeerd. Via een nieuwsbrief communiceert de BMS met de eigen achterban. Met ingang van 1994 hebben 5 provinciale bureau's besloten de krachten te bundelen om één gezamenlijke nieuwsbrief uit te gaan geven onder de naam 'Museumpeil'. Deze bundeling van krachten (en financiële middelen) heeft zowel inhoudelijk alsook productietechnisch geleid tot een kwalitatief beduidend beter product.

In 1995 heeft de BMS het beheer gekregen over de subsidiegelden 'Verdeelprogramma Musea'. Het bestuur heeft besloten dat deze gelden aangewend dienen te worden conform de statutaire doelstelling van de stichting. Daarbij spreekt de BMS zich uit voor substantiële ondersteuning van een beperkt aantal initiatieven. De ervaringen met deze nieuwe taak zijn positief. Ook het werkveld heeft op deze taak positief gereageerd.

5.2 Het beleid van de BMS voor de periode 1997-2000

In kort bestek wordt een aantal landelijke ontwikkelingen geschetst die in sterke mate bepalend zijn voor de ontwikkeling van het museumbeleid in het algemeen en de accenten die, ook door de BMS, daarbij zullen moeten worden gelegd bij het maken van keuzes voor de komende jaren.

Landelijke ontwikkelingen

De jaren '80 laten zich vooral kenmerken door een onstuimige groei van het aantal musea. Zowel binnen als buiten de museale wereld wordt inmiddels onderkend dat de groei van collecties de kwaliteit van die collecties en de kwaliteit van de museale taakuitoefening nadelig kunnen beïnvloeden. De noodzaak dikt zich sterk aan om bepaalde kwaliteitsmaatstaven aan te gaan leggen. De toenemende verzakelijking van de samenleving is een ontwikkeling waar ook musea steeds meer mee te maken krijgen. Verzakelijking en professionalisering komen tot uitdrukking in alle aspecten van de museale bedrijfsvoering. Om aan deze ontwikkeling het hoofd te bieden zijn gezamenlijk overleg, nieuwe vormen van samenwerking en afstemming van activiteiten tussen de musea gewenst.

Het 'Deltaplan voor het Cultuurbehoud' heeft gezorgd voor een omslag in het denken over behoud en beheer van museale collecties. Musea zijn zich bewust geworden van de noodzaak tot een beter behoud van het cultureel erfgoed.

Musea vervullen in ons land in toenemende mate en maatschappelijke functie. Musea kunnen bij uitstek een sleutelfunctie vervullen bij het bevorderen van cultuurparticipatie. Geconstateerd moet worden dat bepaalde groepen van de samenleving nog steeds nauwelijks aan museumbezoek deelnemen. Musea zullen, meer dan voorheen, een actief doelgroepenbeleid moeten ontwikkelen. Ze zijn nog te weinig ingesteld om vanuit de vraagzijde van het publiek hun producten te ontwikkelen en aan te bieden.

Er is sprake van een groeiende belangstelling voor cultuur(historisch) toerisme. De markt van het toerisme en de recreatie omvat een enorm groot publiekspotentieel. Een potentieel waarvan ook de culturele instellingen, en met name de musea, de vruchten van kunnen plukken.

Ontwikkelingen in het Brabantse museumveld

De landelijke ontwikkelingen vinden ook hun neerslag op de ontwikkelingen binnen de provincie Noord-Brabant. Het Brabantse museumveld heeft zich gedurende het laatste decennium langs een tweetal duidelijk te onderscheiden lijnen ontwikkeld. Enerzijds is dat de lijn van verdere schaalvergroting en professionalisering bij een aantal van de (middel)grote musea, anderzijds die van groei en differentiatie van het aantal kleine(re) musea en stagnatie bij de kwaliteitsontwikkeling van een deel van deze groep.

De midden jaren '80 reeds gesignaleerde kwalitatieve versterking van de (middel)grote musea in onze provincie heeft zich ook daarna doorgezet. Het Noordbrabants Museum heeft zich, mede door extra inspanningen van de provincie, kunnen ontwikkelen tot een volwaardig en goed geacomodeerd provinciaal museum. De overige musea zijn, met steun van de eigen lokale overheid, in de gelegenheid gesteld zich verder te ontwikkelen in termen van kwaliteit en professionaliteit. Toch moet geconstateerd worden dat een aantal van deze musea zich in een moeilijke positie bevindt omdat ze de aansluiting op landelijke ontwikkelingen van verzakelijking en professionalisering dreigen te missen, waarbij de continuïteit van de instituten in gevaar kan komen.

Ontwikkelingen/knelpunten die daarbij een belangrijke rol spelen zijn:

- verdergaande deskundigheid en specialisering van museummedewerkers;
- de verbreding van het museale product (additionele dienstverlening);
- sterke stijging van loonkosten binnen de regeling van de sociale werkvoorziening;
- extra kosten in verband met de zorg voor de collectie in termen van collectiebeheer en -behoud;
- de noodzaak voor een actief marketingbeleid dient zich aan;
- de toenemende noodzaak om externe financiële bronnen te genereren.

Het Brabantse museumbestel wordt tevens in belangrijke mate gekenschetst door een grote verscheidenheid aan kleine(re) musea. Binnen een ontwikkeling van professionalisering, schaalvergroting en verzakelijking wordt de positie van kleine musea steeds nijpender. Er zal op inhoudelijke, cultuurhistorische en volkskundige gronden naar oplossingen gezocht moeten worden om ook deze categorie van musea uitzicht te bieden op continuïteit en een kwalitatief bestaan. De BMS wil bij het ontwikkelen van onder meer regionale initiatieven een initiërende en stimulerende rol vervullen, doch dient daartoe ook toegerust te worden met enige instrumenten.

Het vigerende provinciaal museumbeleid is gebaseerd op de reeds in 1978 door Provinciale Staten vastgelegde beleidsdoelstellingen. Zoals geschetst heeft zich sinds 1978 zowel beleidsmatig alsook inhoudelijk een groot aantal ontwikkelingen voorgedaan in de Nederlandse museumwereld. Een herijking van het provinciaal beleid is om die reden gewenst. De BMS is van mening dat, gelet op de problemen van zowel de (middel)grote alsook van de kleine musea, van het provinciaal bestuur een stimulerende impuls dient uit te gaan bij het vinden van de meest geschikte oplossingen die uiteindelijk kunnen resulteren in een museumbestel dat past bij het ambitieniveau van de provincie Noord-Brabant waardig.

Het beleid 1997-2000 van de Brabantse Museumstichting

Bij de oprichting heeft de BMS vastgesteld zich in haar dienstverlening te willen richten op musea van hoge waarde en kansrijke museale initiatieven.

In het kader van het leveren van bijdragen aan de kwaliteitsontwikkeling van het Brabantse museumveld onderscheidt de BMS een drietal hoofdkerntaken, te weten:

- praktijkbegeleiding en advisering
- (beleids)ondersteuning en coördinatie
- deskundigheidsbevordering en scholing

De eerder geschetste lijnen waarlangs het museumbestel in de provincie Noord-Brabant zich gedurende het laatste decennium heeft ontwikkeld, staan aan de basis van de kaders waarbinnen het beleid van de BMS voor de periode 1997-2000 nader vorm zal krijgen. Een beleid waarin de aandacht zich zowel richt op de categorie van de (middel)grote professionele musea, als van de kleine(re) musea.

Aan de introductie van **museumnormering/museumregister** kent de BMS de komende beleidsperiode hoge prioriteit toe. Deze introductie, die het gehele Brabantse museumveld betreft, is een zeer arbeidsintensief initiatief. Om het normeringstraject binnen een gewenst tijdsbestek van 2 jaar af te kunnen ronden, zal de aanstelling van een tijdelijke projectmedewerker noodzakelijk zijn. Ongetwijfeld zal, mede als gevolg van de introductie van museumnormering, door de musea een extra beroep worden gedaan op de BMS. Individuele praktijkbegeleiding en advisering zijn en blijven essentiële onderdelen van de werkzaamheden van de BMS.

De BMS zal, in samenwerking met het LCM, de NMV, en de RBK (na 1.1.1997: Nederlands Instituut voor Cultuurbehoud) een stimulerende rol te gaan vervullen bij het op gang brengen van **collectiemobiliteit en aanseherping van het collectiebeleid** van musea.

Voor de (middel)grote professionele musea als voor de kleine(re) musea wil de BMS een **platformfunctie** vervullen. Voor beide groepen zal de BMS een afzonderlijk platform formeren waar gemeenschappelijke aandachtspunten en problemen aan de orde worden gesteld.

Het lijkt de BMS een goede gedachte om de musea in de vijf grote steden van Noord-Brabant in een gezamenlijke dialoog met het provinciaal bestuur bij elkaar te brengen in een **grote-steden-overleg**, teneinde plannen te entameren waarbij het Brabants museumveld zich naar omvang en kwaliteit kan spiegelen aan reeds ontwikkelde initiatieven in andere provincies.

De BMS onderstreept het belang van **cultuur(historisch) toerisme**. Voor de musea kan het een extra stimulans betekenen voor het vergroten van het publieksbereik. De BMS zal zich sterk maken om bij de verdere planontwikkeling en implementatie van een cultuurhistorisch product in Noord-Brabant een actieve rol te vervullen.

Voor musea kent de provincie een drietal incidentele doelsubsidiemogelijkheden, te weten 'Verdeelprogramma Musea', Subsidieregeling 'museumcollecties 1993' en Subsidieregeling 'Beeldende Kunst en Vormgeving'.

Het beheer over het **'Verdeelprogramma Musea'** is sinds 1995 ondergebracht bij de BMS. De BMS heeft zich uitgesproken voor substantiële ondersteuning van een beperkt aantal initiatieven. Om projecten van kleine(re) musea meer kansen te bieden op honorering overweegt de BMS om een budgettaire scheiding aan te brengen welke meer ruimte biedt om kleinschalige, maar toch zinvolle, initiatieven beter te kunnen honoreren.

De subsidieregeling **'Museumcollecties 1993'** blijkt in termen van bruikbaarheid en toegankelijkheid ernstig tekort te schieten. Bijstelling van de regelgeving is dringend noodzakelijk. Daarnaast pleit de BMS ervoor om het subsidievolume te verhogen met een bedrag van f 200.000,--.

Om een doelgerichter en doelmatiger aanwending van de subsidiegelden te bewerkstelligen pleit de BMS ervoor om de **subsidieregeling 'Verdeelprogramma Musea' en 'Museumcollecties 1993' samen te voegen tot één provinciaal museumbudget**.

De subsidieregeling **'Beeldende kunst en vormgeving'** stelt een aantal Brabantse musea in de gelegenheid actuele hedendaagse kunst aan te schaffen. De BMS is van mening dat musea, in bijzonder met betrekking tot cultuurparticipatie en -educatie, binnen een beeldende kunst beleid een geheel eigen plaats innemen. Juist de musea zijn door hun taakstelling, de aanwezige deskundigheid

en activiteiten de geëigende instituten om beeldende kunst voor de provincie Noord-Brabant bijeen te brengen, te beheren en te presenteren aan de eigen bevolking. Ook op de lange termijn staan de musea garant voor instandhouding van het Brabantse beeldende kunst bezit. De ervaring met publieksbegeleiding en educatieve projecten maakt bezoekers meer vertrouwd met beeldende kunst. Het voor de musea beschikbare budget van f 300.000,- staat, gelet op het bovenstaande, hiermee in schril contrast.

De BMS pleit er voor het beschikbare subsidiebedrag voor musea substantieel te verhogen. De provincie is voornemens de BK-gelden voor musea onder te brengen bij de BMS. De BMS is graag bereid om zorg te dragen voor een verantwoorde besteding van de middelen onder de musea. Daarbij zal de BMS zich laten adviseren door externe deskundigen.

De BMS beschouwt het aanbieden van een **scholingsprogramma** als een belangrijk instrument om een bijdrage te leveren aan de bevordering van de deskundigheid van museummedewerkers.

De totstandkoming van een **basisscholingsprogramma** zal, i.s.m. het LCM, binnen de komende beleidsperiode worden afgerond. Daarnaast zal door middel van studiedagen, symposia en dergelijke meer specifieke onderwerpen worden behandeld.

De BMS zal meer aandacht gaan besteden aan de **relatie musea en onderwijs**. Uitgangspunt daarbij zal het omgevingsonderwijs zijn. Dat is bij uitstek de sterke kant van de musea. In bijzonder met betrekking tot cultuurparticipatie en -educatie en in het verlengde van het bovenstaande, zal de samenwerking met de stichting BRG worden geïntensiveerd.

De **stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM)** is voor de afzonderlijke bureaus van de provinciale steunfunctieorganisaties van onschatbare waarde gebleken. Daarom zal de interprovinciale samenwerking worden gecontinueerd en zo mogelijk worden verstevigd.

Tenslotte wordt nader ingegaan op de gevolgen van het BMS beleid 1997-2000 met betrekking tot de bureau-organisatie en het personeel. In aansluiting daarop wordt de meerjaren-begroting 1997-2000 voorgelegd. Een tweetal bijlagen completeren de nota 'Met zorg kiezen voor musea'.

BIJLAGEN

Bijlage I **Overzicht 1992-1996 van musea waaraan een bezoek is gebracht in het kader van individuele praktijkbegeleiding en advisering**

- a. begeleiding algemeen beleid/bedrijfsvoering
- * Museum Coudewater, Rosmalen, 1992
 - * Museum Jan Heestershuis, Schijndel, 1992
 - * Museum Pronkkamer, Uden, 1992
 - * Graafs Museum, Grave, 1992
 - * Amerika Museum, Cuijk, 1992-1993
 - * Heemkundig Streekmuseum 'Jan uten Houte', Etten-Leur, 1992-1996
 - * De Pont, Tilburg, 1992
 - * Speelgoedmuseum, Oosterhout, 1992-1995
 - * Scryption, Tilburg, 1993-1995
 - * Museum 'de Vier Quartieren', Oirschot, 1992-1993
 - * Gemeentemuseum Helmond, Helmond, 1993
 - * Museum 'De Ghulden Roos', Roosendaal, 1993
 - * Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch, 1993
 - * Geo Centrum Brabant, Boxtel, 1994
 - * Safaripark Bcksc Bergen, Hilvarenbeek, 1994
 - * Biesboschmuseum, Werkendam, 1994
 - * Nederlands Zouavenmuseum, Oudenbosch, 1994
 - * Boerenbondsmuseum, Gemert, 1994
 - * Nationaal Monument Kamp Vught, Vught 1994
 - * Volkssterrewacht Simon Stevin, Hoeven, 1994
 - * Museum Jan Cunen, Oss, 1994
 - * Heemkundekring Wouw, Wouw, 1995
 - * Noordbrabants Natuurmuseum, Tilburg, 1995
 - * Gemeentearchief Rucphen, 1995
 - * Muscum Bevrijdende Vleugels, Veghel, 1995
 - * Museum Dongha Heem, Dongen, 1995-1996
 - * Was- en strijkmuseum, Boxtel, 1995
 - * Wasch- en strijkmuseum, Gilze, 1995
 - * Museum Kempenland, Eindhoven, 1995
 - * Museum Slager, 's-Hertogenbosch, 1995-1996
 - * Kant- en Zijdemuseum Ter Zijde, Wouw, 1993-1995
 - * Heemkundekring Land van Ravenstein, Ravenstein, 1995
 - * Museum Asten, Asten, 1995-1996
 - * Museum Hand en Span, Oirschot, 1995
 - * Nederlands Textielmuseum, Tilburg, 1996
 - * DAF Museum, Eindhoven, 1996
 - * Nederlands Leder- en Schoenenmuseum, Waalwijk, 1996
- b. begeleiding registratie en documentatie
- * Museum 'de Vier Quartieren', Oirschot, 1992-1995
 - * Museum Jan Heestershuis, Schijndel, 1993
 - * Graafs Museum, Grave, 1993
 - * Museum De Acht Zaligheden, Eersel, 1993
 - * Museum Coudewater, Rosmalen, 1994
 - * Oudheidkamer Vught, Vught, 1995
 - * Oudheidkamer Geertruidenberg, Geertruidenberg, 1995
 - * Scryption, Tilburg, 1995
 - * Paulus van Daesdonck, Ulvenhout, 1995
 - * Congregatie van Assumptionisten, Boxtel, 1995-1996

- * Nederlands Zouavenmuseum, Oudenbosch, 1996
- * Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum, Oudenbosch, 1996
- * Nederlands Leder- en Schoenenmuseum, Waalwijk, 1996
- * Vughts Historisch Museum, Vught, 1996
- * Sint-Paulusgasthuis, Sint Oedenrode, 1996

c. begeleiding behoudstaken

- * Nederlands Leder- en Schoenenmuseum, Waalwijk, 1993
- * Museum Jan uten Houde, Etten-Leur, 1993-1996
- * Scription, Tilburg, 1994-1995
- * Het Markiezenhof, Bergen op Zoom, 1994
- * Museum Jan Cunen, Oss, 1995-1996
- * Museum de Acht Zaligheden, Eersel, 1995
- * Fratershuis, Tilburg, 1995-1996
- * Drukkerijmuseum, Etten-Leur, 1995
- * Congregatie van Assumptionisten, Boxtel, 1995-1996
- * Museum Kempenland, Eindhoven, 1996
- * Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum, Oudenbosch, 1996
- * Sint-Paulusgasthuis, Sint Oedenrode, 1996

d. begeleiding publiekstaken

- * Museum 't Oude Slot, Veldhoven, 1993
- * Amerika Museum, Cuijk, 1993
- * Museum Slager, 's-Hertogenbosch, 1994
- * Oudheidkundig Museum, Sint-Michielsgestel, 1993-1995
- * Huize Padua, Gemert, 1995
- * Prehistorisch Openluchtmuseum, Eindhoven, 1995
- * Kasteel Heeswijk, Heeswijk, 1995
- * Gemeentelijke Oudheidkamer Geldrop, Geldrop, 1995
- * Boerenbondsmuseum, Gemert, 1995
- * Nationaal Monument Kamp Vught, Vught, 1996
- * Natuurhistorisch Museum, Asten, 1996

Bijlage II Overzicht van musea in Noord-Brabant *

Aarle-Rixtel	Heemkamer Barthold van Heessel
Alphen	Oudheidkundig Streekmuseum Alphen
Asten	Natuurhistorisch museum De Peel Nationaal Beiaardmuseum
Bakel	Museum De Tolbrug
Bergen op Zoom	Het Markiezenhof
Bergeijk	Eicha Museum
Best	Klompemuseum De Platijn Stichting Brabants Airborne Museum
Boekel	Kachelmuseum De Drie Kronen
Boxtel	Geo Centrum Brabant Gaudete, museum voor Volksdevotie
Breda	Breda's Museum Generaal Maczek Museum Museum Oorlog en Bezetting De Beyerd centrum voor beeldende kunst Bierreclamemuseum
Cuijk	Museum Ceulum Amerikamuseum Nederland
Deurne	De Wieger
Dongen	Brabants Electriciteits Museum Dongha Heem
Drimmelen	Biesbosch Informatiecentrum
Eersel	Streekmuseum De Acht Zaligheden
Eindhoven	Stedelijk Van Abbemuseum Museum Kempenland Eindhoven Milieu Educatie Centrum Ton Smits Huis Prehistorisch Openlucht Museum Eindhoven Daf Museum
Etten-Leur	Heemkundig streekmuseum 'Jan uten Houte' Drukkerijmuseum
Geertruidenberg	Stedelijke Oudheidkamer 'De Roos'
Geldrop	Weverijmuseum Geldrop Stichting Kasteel Geldrop
Gemert	Stichting Boerenbondsmuseum 'Pater van den Elsen'
Gilze	Dè Wascht en Strekt, museum van was- en strijkgereedschap
Goirle	Heemkundig Museum Heemerf 'De Schutsboom'
Grave	Graafs Museum
Heeswijk-Dinther	Meerijsche Museumboerderij
Helmond	Gemeentemuseum Helmond Jan Vissermuseum Gaviolizaal
's-Hertogenbosch	Noordbrabants Museum Museum Slager Het Kruithuis, stedelijk museum voor hedendaagse kunst Kapucijnenmuseum Zwanenbroedershuis
Heusden	Het Gouverneurshuis
Hilvarenbeek	Museum De Doornboom Nationaal Likeurmuseum Isidorus Jonkers

Hilvarenbeek	Museumbrouwerij De Roos
Hoeven	Volkssterrewacht Simon Stevin
Huijbergen	Wilhelmietenmuseum
Luyksgestel	Bakkerijmuseum 'De Grenswachter'
Nieuw-Vossemeer	A.M. de Jongmuseum
	Nederlands Molenmuseum
Oirschot	Museum 'De Vier Quartieren'
	Landbouwmuseum 'Hand en Span'
Oisterwijk	Bezoekerscentrum Oisterwijk Natuurmonumenten
Oosterhout	Speelgoedmuseum 'Op Stelten'
	Brabants Museum en Koffiehuys 'Oud Oosterhout'
	Bakkerijmuseum
Oss	Museum Jan Cunen
Oudenbosch	Nederlands Zouavenmuseum
	Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum
Oud-Gastel	Dorpsmuseum 'In de drie Snoeken'
Overloon	Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum Overloon
Raamsdonksveer	Nationaal Automobielmuseum
Reusel	'De Schob' heemkundig museum
Roosendaal	Museum 'De Ghulden Roos'
Rosmalen	Museum Coudewater
	Autotron Rosmalen
Schijndel	Museum Jan Heestershuis
Sint-Michielsgestel	Oudheidkundig museum Sint-Michielsgestel
Sint-Oedenrode	Museum Sint-Paulusgasthuis
	Museum H.J. v.d. Kamp
	Museum Henkenshage
Sterksel	Peter van den Brakencentrum
Tilburg	Noordbrabants Natuurmuseum
	Scription, techniek en vormgeving van schrift en kantoor
	Nederlands Textielmuseum
	Poppenmuseum
	De Pont stichting voor hedendaagse kunst
	Wijnmuseum Maison du Vin
	Muziekinstrumentenmakers museum
Uden	Museum voor Religieuze Kunst
	Pronkkamer Uden
Ulvenhout	Heemkundemuseum 'Paulus van Daesdonck'
Valkenswaard	Museum Van Gerwen-Lemmens
	Cultuur Historisch Museum Valkenswaard
Veghel	Museum Bevrijdende Vleugels
Veldhoven	Museum 't Oude Slot
Vught	Vughts Historisch Museum
	Nationaal Monument Kamp Vught
	Stichting Historische Genieverzameling
	Nederlands Leder- en Schoenenmuseum
Waalwijk	Biesboschmuseum
Werkendam	Visserij- en Cultuurhistorisch Museum
Woudrichem	Kant en Zijdemuseum Ter Zijde
Wouw	Grafisch museum 'In den Groenen Zonck'
	Brandweermuseum Wouwse-Plantage
Wouwse-Plantage	Willem van Strijen
Zevenbergen	Stichting Cultureel Centrum Van Gogh
Zundert	

* Deze lijst heeft niet de intentie compleet te zijn. Aan vermelding in de lijst kunnen op geen enkele wijze rechten worden ontleend.

Bijlage III

Overzicht van gebruikte afkortingen

BH	Brabants Heem
BISK	Brabants Instituut Steunfunctie Kunstzinnige Vorming
BMS	Brabantse Museumstichting
BRG	stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening
CVA	Centrum voor Amateurkunst Noord-Brabant
CL	Centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap
ICAMT	International Committee for Architecture and Museumtechniques
ICOM	International Council Of Museums
LOOG	Landelijk Overleg Omgevings Geschiedenis
LCM	stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten
MJK	stichting Museumjaarkaart
NMV	Nederlandse Museumvereniging
OR	Opleiding Restauratoren
ministerie van OC en W	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ministerie van WVC	ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
PIE	Projectbureau Industrieel Erfgoed
PVVV	Provinciale VVV
RA	Reinwardt Academie
Raad WOC	Raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur
RBK	Rijksdienst Beeldende Kunst
VMB	Vereniging van Musea in Brabant
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening